

LLKC

Jelgavas konsultāciju biroja

Pētījums

„Pārtikas amatniecības

attīstības iespējas

Jelgavas un Ozolnieku novados”

Jelgava, 2011

Saturs:

Saīsinājumu saraksts	3
Informācija par pētījuma izpildi	3
levads:	4
1.1.Pētījuma mērķis un uzdevumi	4
1.2.Izmantotā metodoloģija	4
2. Esošās situācijas pārtikas amatniecībā Latvijā un Jelgavas novadā raksturojums.	5
3. Veiktā pētījuma mājražošanā Jelgavas un Ozolnieku novados rezultātu analīze:	7
3.1. PVD reģistrēto mājražotāju aptaujas rezultāts	5
3.2. Anketēšanas datu analīze	11
3.3. Stipro un vājo pušu, draudu un iespēju (SVID) analīze.	25
4.Secinājumi un priekšlikumi	27
Izmantotās literatūras un interneta resursu saraksts	30
Pielikumi	31

Saīsinājumu saraksts

PVD-Pārtikas Veterinārais Dienests

LR- Latvijas republika

ES-Eiropas Savienība

LLSA-Latvijas Lauku Sieviešu Apvienība

LLF-Latvijas Lauku Forums

EKA-Elektroniskais kases aparāts

PVN-Pievienotās Vērtības Nodoklis

LLKC-Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs

VID-Valsts Ieņēmumu dienests

Informācija par pētījuma izpildi:

Pasūtītājs-Jelgavas lauku partnerība „Lielupe”

Izpildītājs-LLKC, Jelgavas konsultāciju birojs

Darba grupa- Videga Vītola, Dace Zīriņa, Ruta Grigorjeva

© Atsauce uz pētījuma veicēju, pētījuma metodoloģiju un pētījuma veikšanas laiku ir obligāta.

1.1. Mērķis

Izpētīt esošo situāciju pārtikas amatniecības jomā un izvērtēt tās attīstības iespējas un nepieciešamo atbalstu Jelgavas un Ozolnieku novados.

Uzdevumi

- 1.1.1. Izpētīt esošo situāciju un veikt stipro, vājo pušu, iespēju un draudu (SVID) analīzi.
- 1.1.2. Izvērtēt pārtikas amatniecības attīstības iespējas.
- 1.1.3. Izpētīt kāds atbalsts ir nepieciešams pārtikas amatniecības attīstības veicināšanai Jelgavas un Ozolnieku novados.

1.2. Metodoloģija

- 1.2.1. Anketēšana (sastāv no anketas izstrādes, aprobācijas, izplatīšanas, apkopošanas un datu analīzes).
- 1.2.2. PVD reģistra datu analīze (PVD reģistrēto pārtikas amatnieku aptauja un iegūto datu analīze).

Pētījums sastāv no divām daļām, kur pirmajā daļā tiek analizēti PVD reģistrēto pārtikas amatnieku dati. Par pamatu tiek ņemta PVD datu bāze, kas ir pieejama internetā.

Otrā pētījuma daļa ietver anketēšanas veikšanu, kas parāda nozares darbību, produkcijas veidus, ienākumu apjomu procentos, realizēšanas kanālus, veicinošos un kavējošos faktorus pārtikas amatniecības reģistrēšanai, kā arī nepieciešamo atbalstu nozares attīstībai. Aptaujā piedalās Jelgavas un Ozolnieku novadu iedzīvotāji.

Šajā pētījumā tiek lietots termins- *pārtikas amatniecība*, kas līdz šim vairāk ir bijis pazīstams kā mājražošana. Ņemot vērā 2011.gadā izdoto rokasgrāmatu „Labas prakses vadlīnijas pārtikas amatniecībā”, kurā šī joma tiek nosaukta tieši šādi, kā arī Latvijas Valsts agrārās ekonomikas institūta Kvalitātes un vides aizsardzības nodaļas vadītājas, vadošās pētnieces Dr. oec. Līgitas Meleces, 2011. gadā semināru ciklā Latvijas reģionos sniegto ieteikumu. Labāk lietot terminu pārtikas amatniecība, nevis mājražošana, jo pārtikas produktu apstrāde bieži notiek nevis pašu virtuvē, bet kādā palīgēkā, kā arī telpās, kas var atrasties ārpus konkrētās mājsaimniecības. Tādā veidā neierobežojot šo jomu ar terminoloģiju un galvenokārt akcentējot vietējo produktu ražošanu ar augstu pievienoto vērtību.

2. Esošās situācijas pārtikas amatniecībā Latvijā un Jelgavas novadā raksturojums.

2.2. Situācija Latvijā.

Apskatot tēmas aktualitāti saistībā ar Latvijas Lauku Attīstības programmu 2007.-2013.gadam, 3.1.5. nodaļā pie SVID analīzes kopsavilkuma minēts, ka potenciāli augsts ir pieprasījums pēc lauksaimniecības produktiem un pēc jauniem produktiem ar augstāku pievienoto vērtību. Kopš 2011.gada vasaras, pārtikas amatniekiem ir pieejama tieši viņu attīstībai paredzēta ES atbalsta programma „Lauksaimniecības produktu pievienotās vērtības radīšana”, ko administrē Lauku Atbalsta Dienests. Šī pasākuma mērķis ir lauksaimniecības produktu pārstrādes efektivitātes paaugstināšana un produktu ar augstu pievienoto vērtību ražošanas veicināšana.

Programmā atvēlēts viens miljons latu. Līdz 2011.gada beigām uz šo atbalstu pieteicās 21 projektu iesniedzējs Latvijā, kopumā pretendējot uz 62,26% publiskā finansējuma. Tas liecina, ka ražotāji mājās apstākļos, ir iesnieguši salīdzinājumā ar citām programmām, ko izmanto aktīvāk, ne pārāk daudz projektus. Viens projekta pieteicējs no publiskā finansējuma pieprasījis ~29 646 Ls.

Latvijā pārtikas amatnieku darbību nosaka un kontrolē PVD. Nepastāv atsevišķa likuma, kas nosaka pārtikas amatniecības darbību kopumā, bet tiek piemērots LR „Pārtikas uzraudzības likums” (19.02.1998.), kam pakārtoti virkne MK noteikumi. Tāpat tiek piemērotas vairākas ES Regulas.

Latvijā nav noteikta vienota uzņēmējdarbības forma pārtikas amatniekam. Līdz ar to, pārtikas amatnieks var nodarboties ar pārtikas produktu ražošanu mājās apstākļos, brīvi izvēloties sev piemērotu uzņēmējdarbības formu, kas var būt (sabiedrība ar ierobežotu atbildību, zemnieku saimniecība, piemājas saimniecība, individuālais komersants), vai vienkārši reģistrēties kā privātpersona jeb individuālā darba veicējs.

Līdz šim Latvijā šī nozare praktiski nav pētīta, izņemot 2009. gadā sadarbojoties Latvijas Lauku Forumam un Latvijas Lauku Sieviešu Apvienībai, Norvēģijas valdības divpusējā finanšu instrumenta grantu shēmas ietvaros tika veikts pētījums „Lauku mājražotāju uzņēmējdarbību kavējošo un veicinošo faktoru izpēte un veicinošo aktivitāšu apzināšana un ierosināšana”.

Pētījuma rezultāts parādīja, ka Latvijā ir ļoti augsts nelegālās pārtikas mājražotāju īpatsvars. Mazāku interesi par reģistrāciju izrāda tie, kas savus produktus realizē tieši klientam. Kopumā Latvijā (uz 2009.gadu) bija reģistrēti 559 mājražotāji, no kurām (aktīvākās preču grupas ir piens un gaļa).

Pēc PVD datiem, uz 2011.gada novembri, Latvijā reģistrēti jau 816 pārtikas amatnieki. Tātad trīs gadu laikā, neskatoties uz dažādiem šķēršļiem, pārtikas amatnieku skaits Latvijā ir pieaudzis.

2009.gada pētījumā tipiska pārtikas mājražotāja portretā ietilpa sievietes (81%); vecumā no 36 līdz 55 gadiem (64%), kas pamatā nodarbojas ar lauksaimniecības produktu audzēšanu (71%), bet cenšas arī pievienot vērtību savam darbam, proti nodarbojas arī ar lauksaimniecības produktu pārstrādi (51%). No aptaujātajiem, nav oficiāli reģistrēts mājražošanas statuss (72%). Šie pārtikas amatnieki pamatā pieved savus ražojumus klientiem tieši klāt (75%), kā arī pārdod produktus tiem, kas atbrauc paši pakal (56%). Aptaujātie respondenti uzskatīja, ka cilvēki laukos arvien vairāk nodarbojas ar mājražošanu (74%), un ka pārtikas mājražošana ir vienīgais veids kā izdzīvot laukos (81%).

Kā galveno šķērslī mājražošanas nozares attīstībai valstī viennozīmīgi tika nosauktas likumdošanas un birokrātijas barjeras (82%). Aptaujātie negribīgi, bet tomēr atzīst, ka pietrūkst zināšanas, kā attīstītu pārtikas mājražošanu (51%).

Nozīmīgs solis likumdošanas barjeras likto šķēršļu mazināšanā bija otrs Latvijas Lauku Sieviešu un šoreiz sadarbībā ar Lauksaimnieku Organizāciju Sadarbības Padomi, Sabiedrības Integrācijas Fonda atbalstītais projekts, kura ietvaros 2011.gadā tika izdota rokasgrāmata „Labas prakses vadlīnijas pārtikas amatniecībā”, kas apkopoja visu saistošo likumdošanu, reģistrācijas un atzīšanas nosacījumus, higiēnas prasības, specifiskos procesus un nosacījumus, kas jāievēro tirdzniecības procesā. Šī rokas grāmata kalpo kā palīgs labākai likumdošanas izpratnei.

2.3. Situācija Jelgavas novadā.

Atsaucoties uz Jelgavas Lauku partnerības „Lielupe”, Vietējās attīstības stratēģijā (turpmāk tekstā – stratēģija) iekļauto ekonomiskās situācijas izpēti novadā, ir minēts, ka trūkst uzsvāra uz vietējo ražojumu popularizēšanu un virzīšanu tirgū. Nav apzināti uzņēmumi, kas no vietējām izejvielām ražo produktus ar augstu pievienoto vērtību, kas būtu raksturīga tikai šai konkrētajai vietai, pagastam, novadam vai pilsētai.

Stratēģijā veiktā iedzīvotāju aptauja, norāda uz to, ka viena no galvenajām problēmām ir zema pievienotā vērtība vietējiem ražojumiem. Uz to norādījuši 19,5% aptaujātie Jelgavas novada iedzīvotāji. Nozīmīgāko Lauku Attīstības plāna pasākumu vidū, tiek minēta arī Lauksaimniecības produktu pievienotās vērtības radīšana, ko atzīmējuši 14% aptaujātie.

Vietējās attīstības stipro un vājo pušu, iespēju un draudu izvērtējuma sadaļā-nodarbinātība, pie vājām pusēm tiek atzīmēts tas, ka vāji attīstās uzņēmējdarbība, ir zems mazo un vidējo uzņēmumu skaits. Kā iespēja ir iedzīvotāju veicināšana, pievērsties ekonomiskajām aktivitātēm.

Kā viens no būtiskiem pētāmās jomas raksturotājiem ir aktivitātes, kas notiek Jelgavas novadā. 2011.gada rudenī, LLKC, Jelgavas nodaļa pirmo reizi organizēja apmācības pārtikas amatniecības uzsākšanai, kas pulcēja kopā 23 interesentus, kas plāno uzsākt produktu ražošanu mājas apstākļos.

Apmācības notika četras dienas, kur pirmajās divās dienās tika apgūta augu un dzīvnieku valsts produktu gatavošana un ar to saistītās Pārtikas Veterinārā Dienesta prasības. Līdz ar to, interesenti varēja izvēlēties, klausīties par sev interesējošiem produktiem. Trešajā dienā apmācību dalībnieki uzzināja, kādu uzņēmējdarbības formu izvēlēties, iepazīna kādi nodokļi piemērojami mājražotājam, kā kārtojama grāmatvedības uzskaitē. Būtisks faktors ir produkcijas cena, kuru kopā ar ekonomistu rēķināja dalībnieki. Tika sniegta informācija par finansējuma piesaistes iespējām. Ceturtā diena deva iespēju noklausīties mājražotājiem obligāti apgūstamo piecu stundu lekciju par minimālās higiēnas prasībām pārtikas uzņēmumā. Katru dienu savā pieredzē dalījās kāds mājražotājs. Tas atdzīvināja apmācību programmu, deva iedvesmu un drosmi iesācējiem. Apmācību dalībnieki atzina, ka šādas, nopietnas apmācības ir ļoti vērtīgas, jo sniedza praktiskas zināšanas, deva profesionāļu padomu, iedvesmoja beidzot uzsākt īstenot savas ieceres. Kā atzina viena no dalībniecēm: „...bija lidojums, kas deva iedvesmu darboties.” Būtiski ir savstarpēji iegūtie kontakti, kas ļauj turpmāk sazināties ar līdzīgi domājošajiem.

Apmācības ir devušas vairākus tūlītējus rezultātus. Kāda no saimniecībām Valgundes pagastā, kuras saimnieki piedalījās apmācībās, sagatavoja un iesniedza projekta pieteikumu LAD administrētajā programmā „Lauksaimniecības produktu pievienotās vērtības radīšana”, lai piesaistītu investīcijas gaļas fasēšanai un dārzeņu pārstrādei konservos. Kāda cita dalībniiece plāno uzsākt žāvēt dažādas ogas un dārzeņus. Vēl kāds būtisks ieguvums ir tas, ka apmācību gaitā, dalībnieki secināja, ka trūkst organizācija, kas apvienotu mājražotāju intereses, kas sekmētu regulāru izglītošanos, kā arī informācijas apriti likumdošanas izmaiņu gadījumos. Tā rezultātā, izveidojās domu biedru grupa, kas nolēmusi dibināt nevalstisko organizāciju, kas apvienos mājražotājus.

Būtiskākie secinājumi, no šādām apmācībām, kas rosina domāt par šīs jomas attīstības perspektīvām ir:

- Interese no lauku iedzīvotāju puses par šādu nodarbošanās veidu, jo cilvēki audzējot primāros lauksaimniecības produktus saprot, ka piešķirot tiem pievienoto vērtību, tos var pārdot par labāku cenu.
- Nepieciešamas zināšanas un iedrošinājums, lai uzsāktu kā arī regulāri papildināt savas prasmes un aktualizēt likumdošanas izmaiņas, lai sekmētu savu darbību un konkurētspēju;
- Nepieciešams ir savstarpējais kontakts starp topošajiem un esošajiem pārtikas amatniekiem, kā arī labo piemēru popularizēšana.

Protams ir vesela virkne šķēršļu (tirgus pieprasījums, likumdošana utml.), kas sīkāk tiks analizēti 3.2. nodaļā pie anketēšanas rezultātiem.

Izveidojusies laba sadarbība starp PVD Dienvidzemgales pārvaldi un LLKC, Jelgavas nodaļu, kur speciālisti labprāt iesaistās LLKC, Jelgavas nodaļas rīkotajās apmācībās un skaidro aktuālos jautājumus, kas attiecās uz LV likumdošanas un ES regulu piemērošanu. Šāds skaidrojums apmācību ietvaros būtiski atvieglo un uzlabo interesentu izpratni par nosacījumiem, kā arī mazina stereotipus par neizpildāmajām prasībām. PVD Dienvidzemgales pārvaldes speciālisti ir pretim nākoši un labprāt skaidro pārtikas amatniekiem piemērojamos noteikumus attiecībā uz higiēnas ievērošanu, kā arī aicina neskaidros jautājumus uzdot dienesta speciālistiem un izmantot iespēju uz pirms reģistrācijas konsultācijām, lai pārliecinātos, vai pārtikas amatniecībai paredzētās telpas un aprīkojums ir piemēroti. Kā atzīst speciālisti, tad nepilnīgā LV likumdošana būtiski apgrūtinā arī inspektoru darbu, jo pamatā savā darbā jāvadās pēc ES regulām, kurās ir nosacījumi, kuriem pretī nav tieša piemērojuma Latvijas situācijai.

3.Veiktā pētījuma mājražošanā Jelgavas un Ozolnieku novados rezultātu analīze:

3.1.PVD reģistrēto pārtikas amatnieku aptaujas rezultāts.

PVD datu bāzē, kas atrodama - <http://www.pvd.gov.lv/lat/uznemumi/>, uz 2011.gada decembri Jelgavas novadā un pilsētā ir reģistrēti 29 ražošanas uzņēmums mājas apstākļos, Ozolnieku novadā reģistrēti 9 pārtikas amatnieki. Šie mājražotāji nodarbojās ar primāro produktu

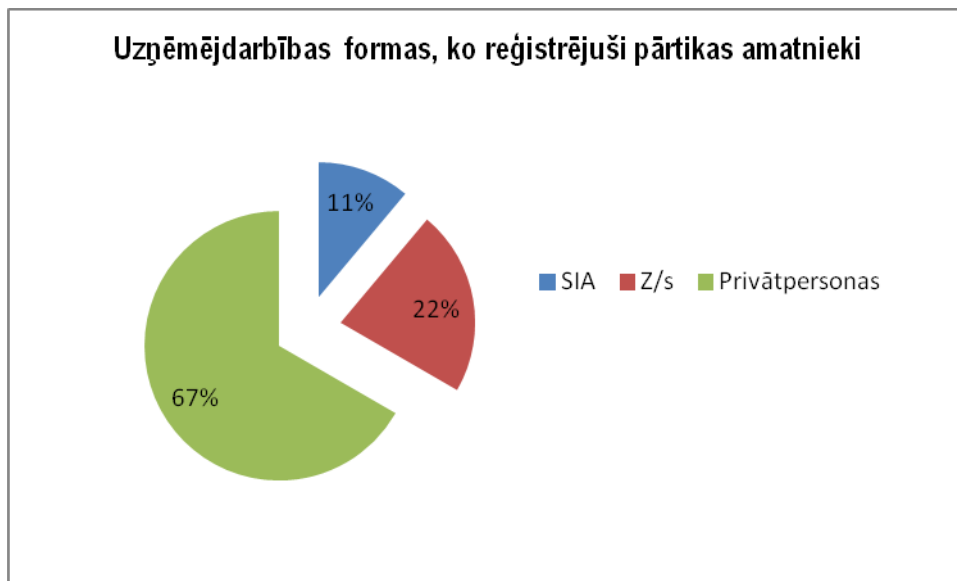

pārstrādi mājas apstākļos. Šos uzņēmumus reģistrē ar kodu 45 „ražošanas uzņēmums mājas apstākļos”.

Salīdzinājumā ar kaimiņu novadiem, Bauskas novadā ir 36 PVD reģistrētie ražošanas uzņēmumi mājas apstākļos. Dobeles novadā reģistrēti 21 ražotājs mājas apstākļos.

Pārtikas amatnieku reģistrētās uzņēmējdarbības formas.

Jelgavas un Ozolnieku novados un Jelgavas pilsētā reģistrēti: 4-SIA, 8-Z/s, 24-privātpersonas. Datu analīzē tiek iekļauta arī Jelgavas pilsēta, jo daļa pārtikas amatnieku, kas reģistrējuši savu darbību pilsētā, primāros produktus tomēr izaudzē viņiem piederošajā zemē Jelgavas un Ozolnieku novados.

Tabula Nr. 1. Uzņēmējdarbības formas, ko reģistrējuši pārtikas amatnieki.

Procentuāli redzams, ka lielākā daļa (67%) pārtikas amatnieki reģistrējušies kā privātpersonas. Tas liecina, ka darbības apjoms nav liels, vai arī tas ir kā papildus nodarbošanās citam pamatdarbam.

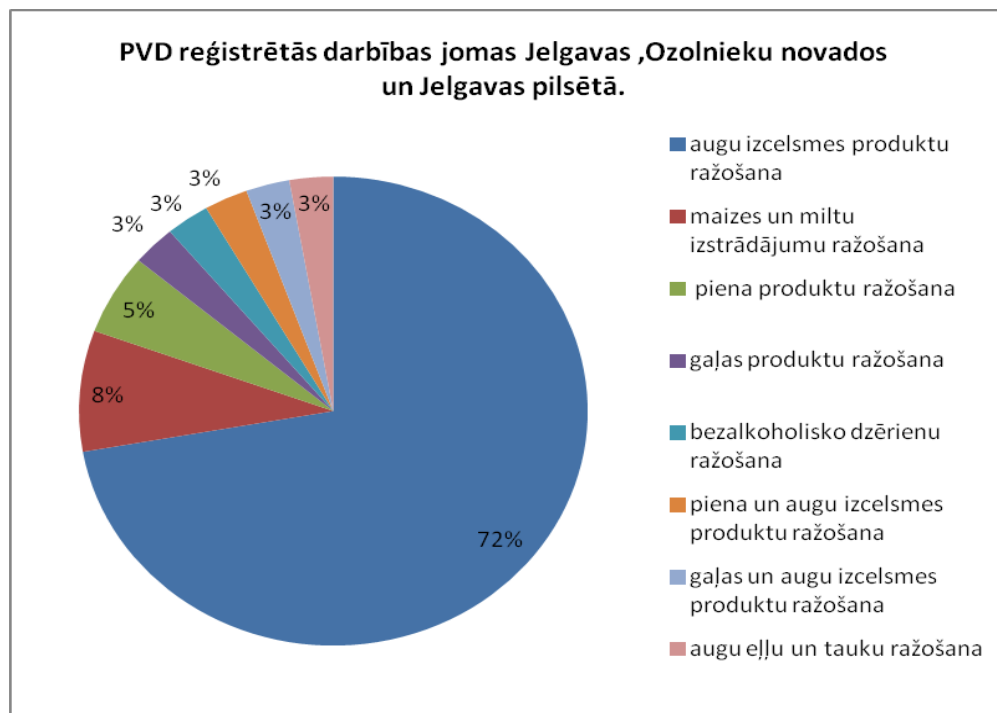
Pārtikas amatnieku PVD reģistrētās darbības jomas.

Jelgavas un Ozolnieku novados un Jelgavas pilsētā:

- 26- nodarbojās ar augu izcelsmes produktu pārstrādi;
- 3-nodarbojās ar maizes un miltu izstrādājumu ražošanu;
- 2- nodarbojās ar piena produktu ražošanu;
- 1-nodarbojās ar gaļas produktu ražošanu;
- 1- nodarbojās ar bezalkoholisko dzērienu ražošanu.

Daži pārtikas amatnieki reģistrējuši vairākus darbības veidus:

- 1-nodarbojās ar piena un augu izcelsmes produktu ražošanu;
- 1- nodarbojās ar gaļas un augu izcelsmes produktu ražošanu;
- 1- nodarbojās ar augu eļļu un tauku ražošanu.

Tabula Nr. 2. PVD reģistrētās darbības jomas Jelgavas, Ozolnieku novados un Jelgavas pilsētā.

Procentuāli redzams, ka lielākā daļa (72%) pārtikas amatnieki ir reģistrējuši darbības jomu- augu izcelsmes produktu ražošanu; pavisam nedaudz (8%) reģistrējuši maizes un miltu izstrādājumu ražošanu; maz (5%) ir reģistrējuši piena produktu ražošanu. Pavisam nedaudz (3%) tikuši reģistrēti tādi produkti kā (gaļa, bezalkoholiskie dzērieni). Nedaudz ir tādi pārtikas amatnieki, kas reģistrējuši vairākus darbības veidus (3%), piena un augu izcelsmes, gaļas un augu izcelsmes produktu, kā arī augu eļļu un tauku ražošanu. Salīdzinājumā ar 2009.gada pētījumu (2.2. punktā), tajā dominējošās nozares bija piena un gaļas pārstrādes produkti.

Pēc PVD reģistrā, ir jomas, kas pētījuma teritorijā nav reģistrētas:

- Zvejas produktu apstrāde mājas apstākļos; tas skaidrojams ar to, ka šī joma nav aktuāla pētījuma reģionam.
- Olu produktu ražošana mājas apstākļos;
- Ēdienu gatavošana mājas apstākļos;
- Dzīvnieku izcelsmes specifisko produktu gatavošana mājas apstākļos.

Pēc iegūtajiem datiem var secināt, ka attīstāmas būtu tādas jomas kā : piena, gaļas un olu produktu ražošana, kā arī ēdienu gatavošana mājas apstākļos.

Pārtikas amatnieku atbilstība PVD prasībām.

PVD datu bāzē redzami pēdējie pārbaudes rezultāti. PVD šos rezultātus iedala vairākās kategorijās:

- A – pilnībā atbilst pārtikas apriti reglamentējošo normatīvo aktu prasībām;
- B – atbilst pārtikas apriti reglamentējošo normatīvo aktu prasībām, taču konstatētas neatbilstības, kas neietekmē pārtikas nekaitīgumu un drošumu;
- C – neatbilst pārtikas apriti reglamentējošo normatīvo aktu prasībām.

Apkopojot informāciju par Jelgavas pilsētas, novada un Ozolnieku novada PVD reģistrētajiem mājražotājiem, tad viesim 38, tas ir (100%) pēc pēdējās pārbaudes rezultātiem tikusi piešķirta B kategorija, kas nozīmē ka uzņēmums atbilst pārtikas apriti reglamentējošo normatīvo aktu prasībām, taču konstatētas neatbilstības, kas neietekmē pārtikas nekaitīgumu un drošumu.

Veicot *PVD reģistrēto pārtikas amatnieku intervijas*, tika sniegti vērtējumi savai darbībai, kavējošie faktori un nepieciešamais atbalsts. Pēc pārtikas amatnieku lūguma, katrs atsevišķi netiek izdalīts, bet viedokļi tika apkopoti tabulā Nr.3.

Pārtikas amatniecības novērtējums kopumā	Ar nelieliem apjomiem nevar nopelnīt; dārgas izmaksas, tas ir kā papildus ienākums, PVD prasības ir pamatotas un izpildāmas, nav problēmu saražot, bet rodas problēma, kas pirms, mājražošana nav pietiekami apgūta joma, vērtēju pozitīvi, jo viegli uzsākt savā virtuvē; kā pozitīvs moments ir tas, ka samazinājies ir PVD kontroļu skaits gadā.
Darbības jomas	Kāpostu skābēšana, konservi, ievārījumi, primārie augkopības produkti (gurķi, tomāti), medus, sulas, konditorija, gaļas pārstrāde, garšvielas, vārītas bietes.
Šķēršļi un trūkumi, kas kavē darbību	Pārāk augsta tirgus maksa, mazos izkonkurē lielražotāji, būtu labi, ja produkciju varētu atdot tālākai realizācijai veikalā, lai paplašinātos, neieciešami ieguldījumi, kuri pietrūkst, nav būtisku šķēršļu, ūdens vada ierīkošana kavē paplašināšanos, lielveikali neņem pretī dabiski saražotu produkciju, jo nespēj nodrošināt

	atbilstošu temperatūru, traucē apziņa, ka sākot par kaut ko sūdzēties, var izsaukt uz sevi kontroles un pārbaudes no VID, PVD. Ražotāji, kas lieto ķīmiju saražo ar zemāku pašizmaksu un ilgāku realizācijas termiņu, tāpēc ar dabīgajām izejvielām saražotā produkcija ir mazāk konkurētspējīga, zema pirktspēja, PVN maksātājam nepieciešams kases aparāts tirgū, kas stipri apgrūtina tirgošanās procesu.
Nepieciešamais atbalsts pärtnikas amatniekam	Zināšanas kā atrast noieta tirgu un sadarbības partnerus, nepieciešamas aizsargāt vietējo tirgu no importa, drošība par to, ka būs kur realizēt produkciju, interesē tehnoloģiskais process, vairāk informācijas par E vielām, atcelt ierobežojumu atdot produkciju vietējā veikalā un kafejnīcā, šie produkti vairāk būtu piedāvājami tūrisma nozares ietvaros kā vietējais produkts, nepieciešamas periodiskas apmācības par izmaiņām likumdošanā un aktualitātēm nozarē, informatīvās dienas, nepieciešamas iespējas piesaistīt investīcijas, nepieciešama informācija par iekārtām, pagarināt Jelgavas tirgus darba laiku, jo tas strādā tikai līdz plkst.14.00, bet iedzīvotājiem nav iespējas atnākt pēc darba iepirkties, labprāt elektroniskajā pastā saņemtu aktuālo informāciju, jauki būtu satikt citus mājražotājus domu apmaiņai, gribētu uzdot jautājumus e-pastā un saņemt speciālista atbildi.

Tabula Nr. 3. PVD reģistrēto pärtnikas amatnieku interviju apkopojums.

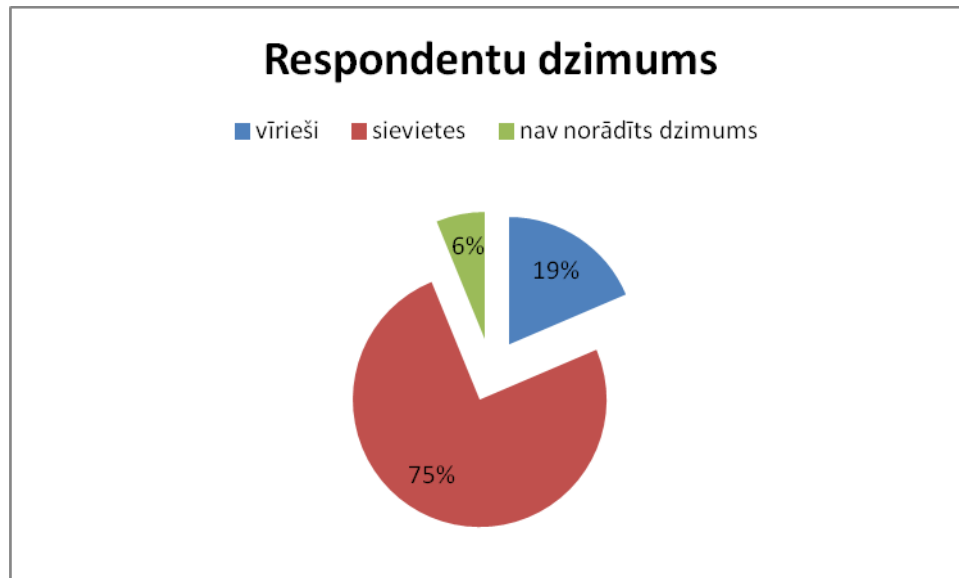
3.2. Anketēšanas datu analīze

Tika veikta Jelgavas un Ozolnieku novadu lauku uzņēmēju un lauksaimnieku aptauja, kuras mērķis bija noskaidrot:

- Cik daudz no aptaujātajiem, audzē tikai primāros produktus un cik tos arī pārstrādā, vai nodarbojās ar kādu papildus nozari?
- Kādu daļu no ienākumiem sastāda pärtnikas amatniecība šobrīd un kādi ir plānotie ienākumi no šīs jomas, vai tādi vispār tiek plānoti?
- Kuras ir populārākās lauksaimniecības nozares aptaujāto vidū?
- Vai šobrīd tiek pārdoti kādi produkti un kur tie tiek pārdoti?
- Kas piedalās ražošanas procesā?
- Vai tiek plānots reģistrēt pärtnikas amatniecību PVD un kādi iemesli to kavē darīt, kā arī, kas būtu nepieciešams, lai notiku šī reģistrācija?
- Kādi ir galvenie šķēršļi pärtnikas amatniecības attīstībai novadā?
- Cik lielā mērā lauku uzņēmēji pārzina likumdošanu, kas attiecās uz pärtnikas amatniecību?
- Ko lauksaimnieki ir gatavi darīt, lai attīstītu šo nozari?
- Kādā veidā lauksaimnieki un lauku uzņēmēji vēlētos saņemt turpmāk aktuālo informāciju pärtnikas amatniecības jomā.

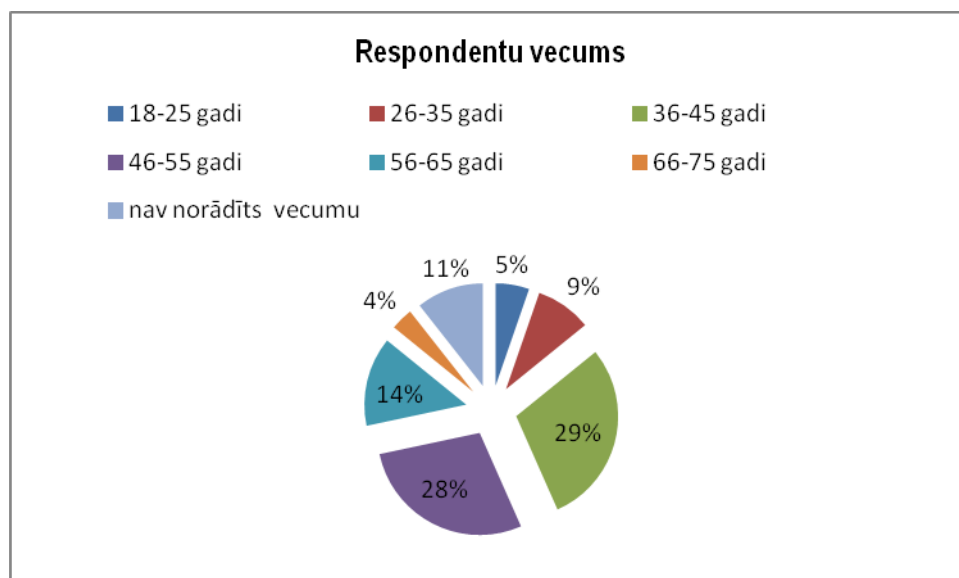
Vispārīgie aptaujas dati.

Kopumā aptaujā piedalījušies 113 respondenti, gan tie, kas ir reģistrēti, gan tie, kas nav reģistrēti PVD. Lielākā daļa no aptaujātajiem (75,%) bija sievietes. Salīdzinoši mazāk aptaujā piedalījušies vīrieši (19%).

Tabula Nr. 4. Respondentu dzimums.

Dominējošais vecuma posms aptaujāto vidū bija 36-45 gadi, kas sastāda (29%). Otrā lielākā vecuma grupa ir vecuma posms no 46-55 gadi, tie ir (28%), kā trešo lielāko vecuma grupu var izdalīt no 56-65 gadiem, kas sastāda (14%). Mazāk pārstāvēti ir vecuma posmi no 18-25 gadiem un no 26-35 gadiem. Vismazāk ir pārstāvēts vecuma posms no 66-75 gadiem.

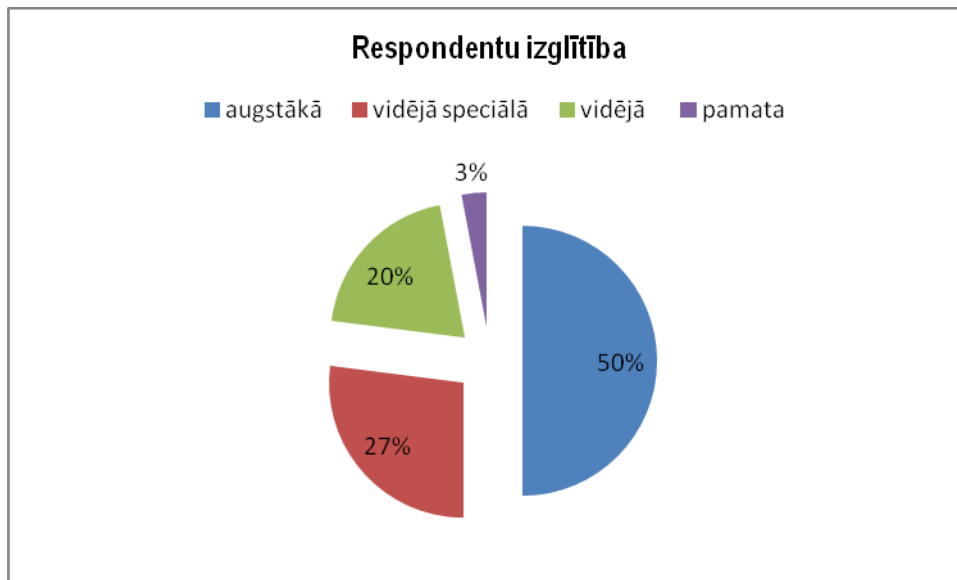

Tabula Nr. 5. Respondentu vecums.

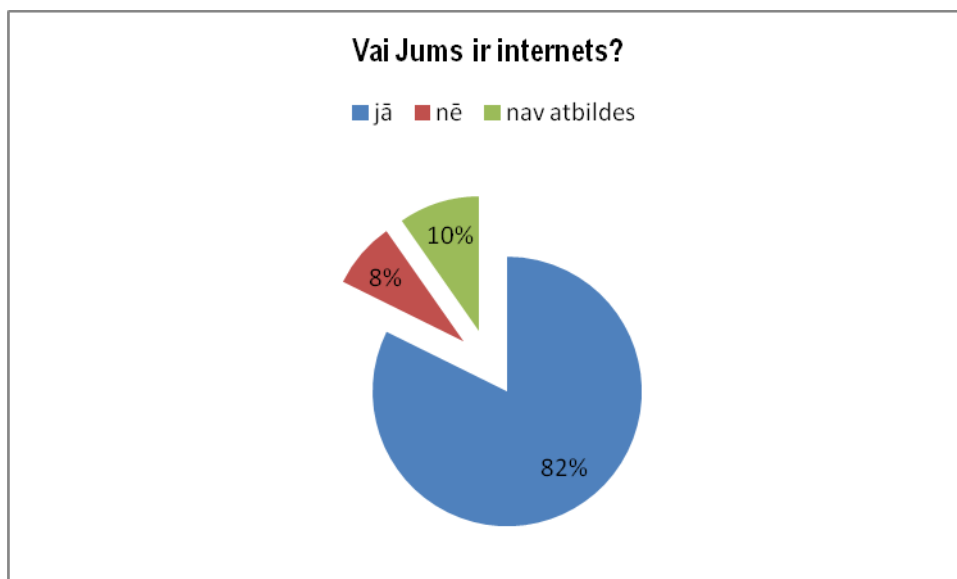
Aptaujā piedalījās respondenti no Jelgavas novada 11 pagastiem (Svēte, Vircava, Jaunsvirlauka, Valgunde, Zaļenieki, Sesava, Glūda, Platone, Eleja, Līvberze, Vilce), Jelgavas pilsētas un Ozolnieku novada.

Aptaujā piedalījušies (50%) respondentu ar augstāko izglītību, (27%) ar vidējo speciālo izglītību, (20%) ar vidējo izglītību un (3%) ar pamata izglītību. Līdz ar to, aptaujā pusei no respondentiem ir augstākā izglītība.

Tabula Nr. 6. Respondentu izglītība.

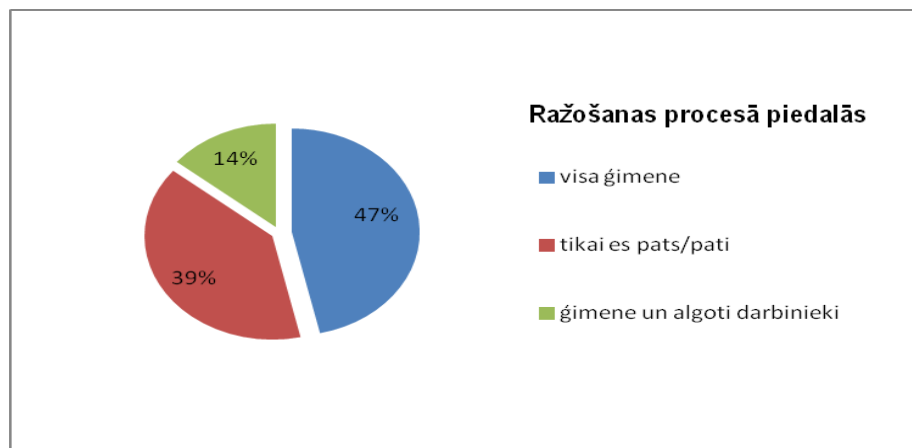
Lielākajai daļai respondentu, kas ir atbildējuši uz šo jautājumu ir pieejams internets (82%), kas norāda, ka šie lauku iedzīvotāji ir piedalās sociālajos tīkos un viņi var operatīvi uzzināt aktualitātes nozarē.

Tabula Nr. 7. Interneta pieejamība respondentu vidū.

Darba procesā iesaistītie.

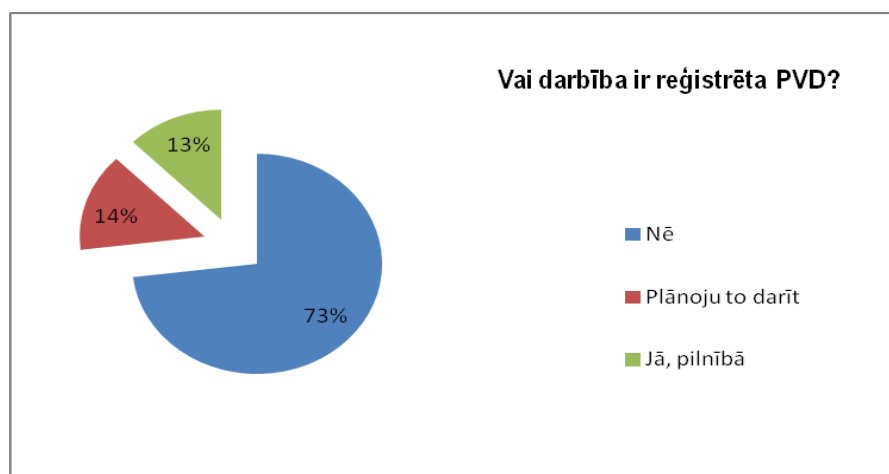
Lai noskaidrotu, kas piedalās augstāk minēto pārtikas produktu un citu izstrādājumu ražošanā, respondenti sarindoja sekojoši, (47%) atbildēja, ka procesā piedalās visa ģimene, (39%) minēja, ka ražošanu īsteno patstāvīgi bez palīgiem un (14%) atbildēja, ka procesā piedalās gan ģimene, gan darbinieki. Pamatā, lai saražotu šos produktus, ikdienā pie tā strādā pats pārtikas amatnieks ar ģimenes locekļiem. Tas norāda uz to, ka pārtikas amatniecība un amatniecība ir nodarbošanās, kas populāra tieši ģimenes ienākumu gūšanai.

Tabula Nr. 8. Ražošanas procesā iesaistītie.

3.2.1. Reģistrētās un neregistrētās darbības.

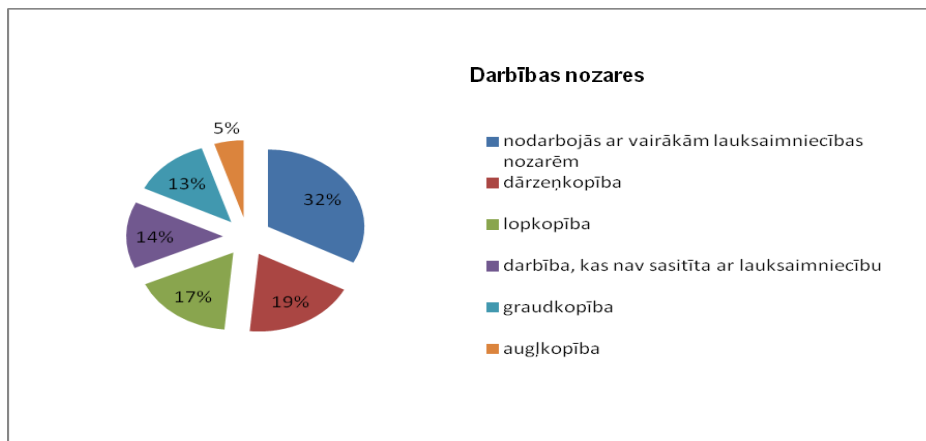
Lielākā daļa respondentu (73%) nav reģistrējuši PVD kā ražošanas uzņēmums mājas apstākļos. (14%) plāno to darīt, bet (13%) ir reģistrējuši savu darbību PVD.

Tabula Nr. 9. PVD reģistrēto īpatsvars.

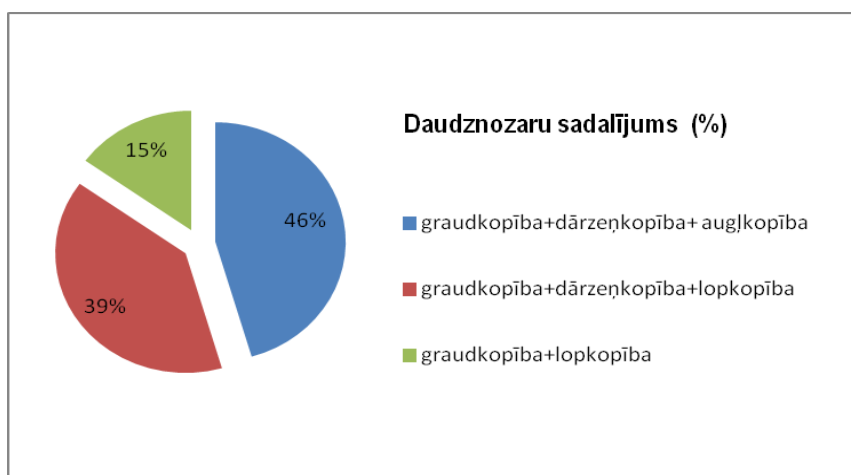
1.1.2. Nozare, kurā darbojās.

Sākot aptauju tika noskaidrots, kādās nozarēs darbojās respondenti. Kopumā (86%) respondentu strādā kādā no lauksaimniecības nozarēm, viena trešā daļa (32%) respondentu nodarbojās ar vairākām lauksaimniecības nozarēm, šo respondentu iedalījums sīkāk tiks apskatīts nakošajā diagrammā. (19%) nodarbojās ar dārzenkopību, (17%) ar lopkopību, (14%) atzīmējusi, ka viņu darbība nav sastīta ar lauksaimniecību tā ir (tūrisms, zālāju audzēšana, koku stādu audzēšana, kārkļu audzēšana, amatniecība un rokdarbi). (13%) nodarbojās ar graudkopību un (5%) ar augļkopību. Salīdzinoši nav daudz respondentu, kas nodarbojās ar daudznozaru saimniekošanu, kas palīdz mazināt uzņēmējdarbības riskus.

Tabula Nr. 10. Darbības nozares.

Seko atšifrējums daudznozaru darbībai. Vairāk kā puse (46%) no tiem respondentiem, kas atzīmējuši vairākas darbības nozares, nodarbojās ar graudkopību, dārzenkopību un augļkopību. Nedaudz mazāk (39%) nodarbojās ar graudkopību, dārzenkopību un lopkopību, bet (15%) nodarbojās ar graudkopību un lopkopību.

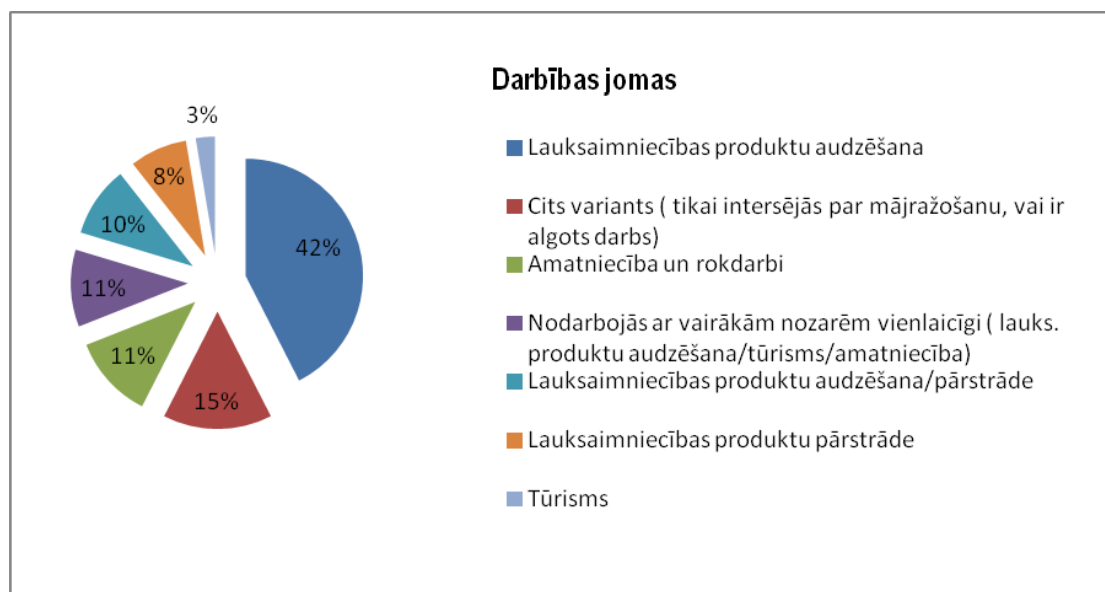
Tabula Nr. 10.1. Daudznozaru sadalījums.

3.2.3. Darbības jomas.

Nozīmīgs rādītājs, lai analizētu pārtikas amatniecību ir tieši lauksaimniecības produktu pārstrāde. Aptauja noskaidroja, cik starp respondentiem ir to, kas pārstrādā produktus.

Gandrīz puse (42%) respondentu nodarbojās tikai ar lauksaimniecības primāro produktu audzēšanu. Tad seko (15%) aptaujāto, kas minējuši atbildes variantu cits..., kur apkopojot noskaidrojās, ka tie ir interesenti, kas šobrīd neaudzē un nepārstrādā lauksaimniecības produktus, bet domā par šādu iespēju, daļa ir minējuši, ka ir cita nodarbošanās, kā piemēram algots darbs. (11%) kā savu nodarbi uzrādījuši amatniecību un rokdarbus. (11%) nodarbojās ar vairākām nozarēm vienlaicīgi gan audzē lauksaimniecības produktus, gan kā papildus nozares ir tūrisms un amatniecība. Salīdzinoši neliela daļa (10%) nodarbojās ar lauksaimniecības produktu audzēšanu un pārstrādi. Daļa respondentu (8%) nodarbojās tikai ar lauksaimniecības produktu pārstrādi, acīmredzot, izejvielas iepērkot. (3%) respondentu atzīmējuši tikai tūrisma pakalpojuma sniegšanu.

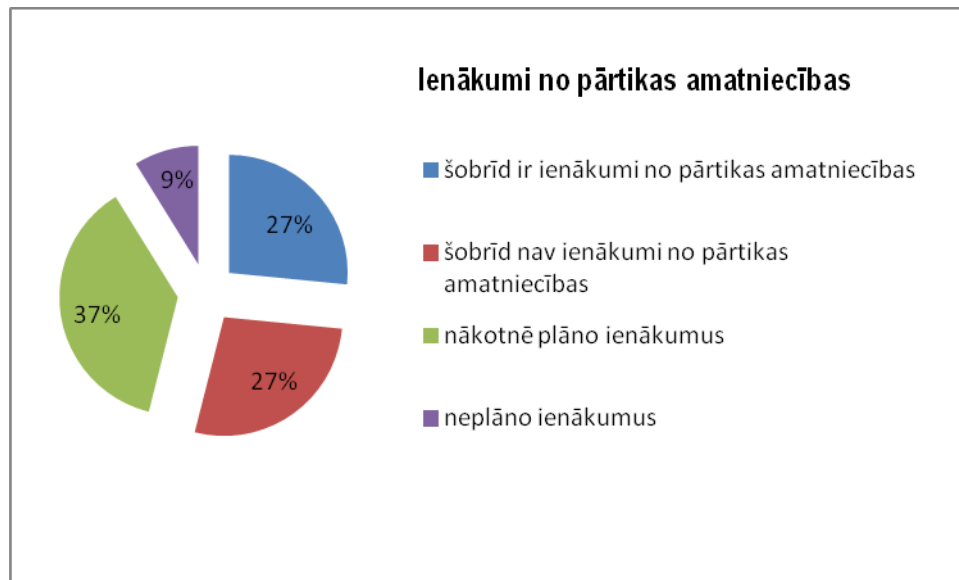
Kā jau Zemgales reģionam raksturīgi, dominējošā darbības joma tomēr ir lauksaimniecības produktu audzēšana, kas kopumā sastāda (64%) no aptaujātajiem, tālāk klāt pienākot citām darbības jomām, pārstrādei, amatniecībai un tūrismam. Iespējamais potenciāls ir tiem (15%), kas interesējās par pārtikas amatniecību, kā arī tiem, kas audzē lauksaimniecības produktus, jo tiem varētu piešķirt pievienoto vērtību, tos pārstrādājot. Salīdzinoši neliela daļa šobrīd nodarbojās ar lauksaimniecības produktu pārstrādi, tie kopā ir (18%).

Tabula Nr. 11. Darbības jomas.

3.2.4. Ienākumu apjoms no pārtikas amatniecības.

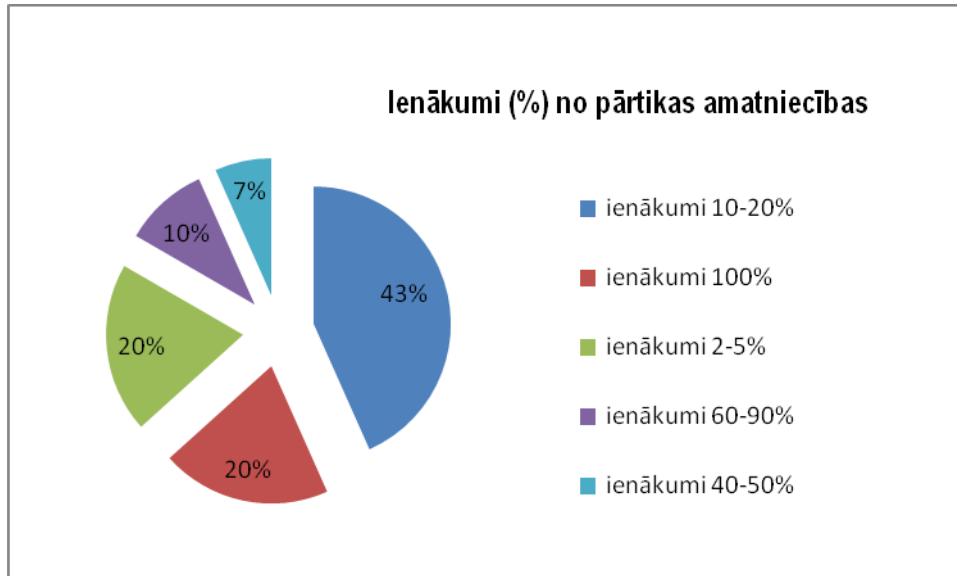
No visiem respondentiem ienākumus no pārtikas amatniecības gūst (27%) respondentu. Tik pat daudz respondentu (27%) atzīmē, ka šobrīd nav ienākumu no pārtikas amatniecības. Tas nozīmē arī to, ka iegūtie produkti iespējams tiek izmantoti pašpatēriņam. (37%) nākotnē plāno šādus ienākumus, bet (9%) vispār neplāno šādus ienākumus.

Tabula Nr. 12. Ienākumi no pārtikas amatniecības.

No tiem respondentiem, kas gūst ienākumus no pārtikas amatniecības, tika noskaidrots, ka (43%) respondentiem ienākumi no pārtikas amatniecības sastāda 10-20% no kopējiem ienākumiem. (20%) respondentu ienākumi sastāda 100% apmērā. Tik pat daudz respondentiem (20%) ienākumi sastāda 2-5%. (10%) respondentu ienākumi sastāda no 60-90% un (7%) pārtikas amatnieku ienākumi no mājražošanas sastāda 40-50%.

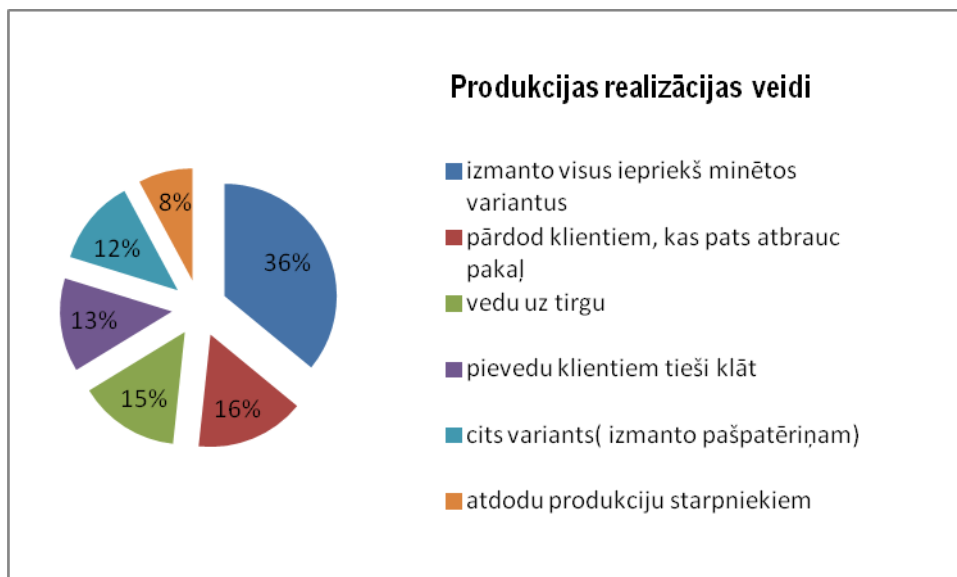
Vidēji pārtikas amatniecība ienes ~30% no kopējiem ienākumiem. Rezultāts parāda to, ka pārtikas amatniecība vairumam respondentu ir kā papildus ienākumu avots, tikai dažiem tas dod 100% ienākumu.

Tabula Nr. 12.1. Ienākumi (%) no pārtikas amatniecības.

3.2.5. Produkcijas realizācijas veidi.

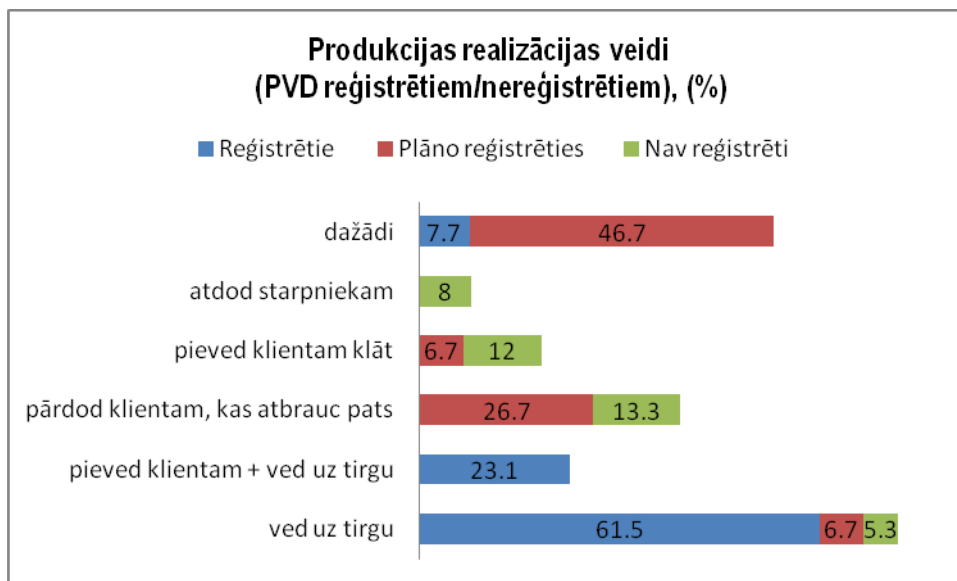
Analizējot produkcijas realizācijas veidus, noskaidrojās, ka respondenti realizē savu produkciju dažādi. Daļa respondentu izmanto kādu noteiktu realizācijas veidu, turpretī (36%) izmanto visus aptaujā piedāvātos realizācijas veidus, tas ir (klientiem, kas paši atbrauc, ved uz tirgu, pieved klientiem klāt), (16%) pārdod klientiem, kas atbrauc klāt, (15%) ved paši uz tirgu, (13%) pieved klientiem tieši klāt, (12%) izmanto produktus tikai pašpatēriņam un (8%) atdod produkciju starpniekiem.

Tabula Nr. 13. Produkcijas realizācijas veidi.

3.2.5.1. Produkcijas realizācijas veidu atšķirības starp reģistrētiem un neregistrētiem.

Šādā griezumā analizējot datus, galvenais uzdevums ir noskaidrot, kur realizē savu produkciju PVD reģistrētie un neregistrētie, jo kā iepriekš tika noskaidrots, tad lielākā daļa (72%) pēc tabulas Nr.9. nav savu darbību reģistrējuši PVD. Zemāk tabulā redzams, ka neregistrētie un tie, kas plāno reģistrēties arī realizē savu produkciju dažādos veidos. Tomēr reģistrētie ir tie, kas vairāk ved uz tirgu savu produkciju. Neregistrētie un tie, kas plāno reģistrēties vairāk realizē klientiem, kas paši atbrauc, vai pieved klāt. Tas varētu būt saistīts, ar risku, ka tirgū bez reģistrācijas pēc likumdošanas nav atļauts tirgot savus pārtikas produktus.

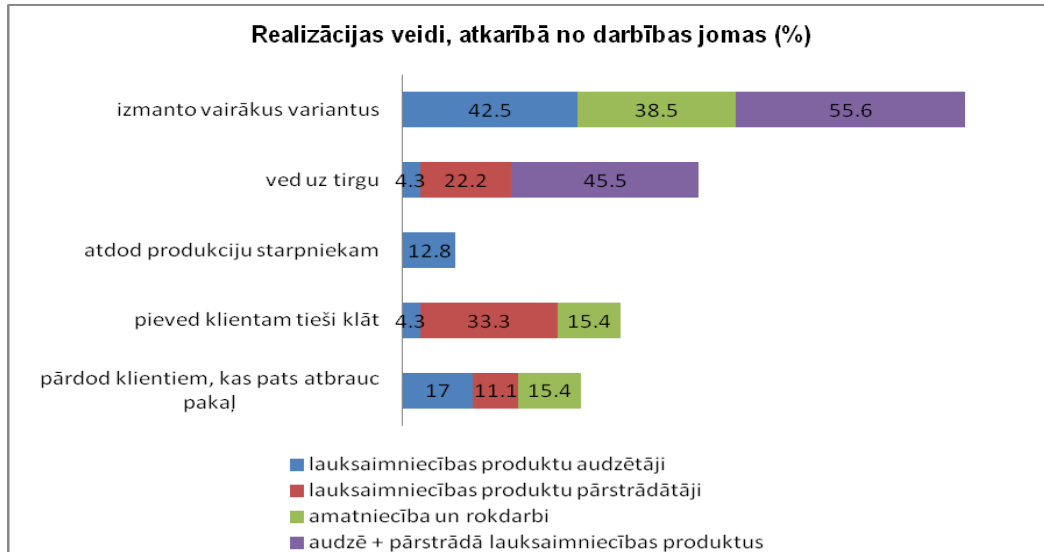

Tabula Nr. 13.1. Produkcijas realizācijas veidi reģistrētiem/neregistrētiem.

3.2.5.2. Produkcijas realizācija atkarībā no darbības jomas.

Ņemot vērā, ka aptaujā kopumā vairāk piedalījušies lauksaimniecības produktu audzētāji (42%), bet tie, kas veic pārstrādi kopskaitā sastāda (18%) pēc tabulas Nr.11., tad sīkāk tiek apskatītas atšķirības, kur savu produkciju pamatā realizē lauksaimniecības produktu audzētāji un kur šo produktu pārstrādātāji. Lauksaimniecības produktu audzētāji produkcijas realizēšanai izmanto dažādus veidus: to pieveidot klientiem, vedot uz tirgu, atdod starpniekam, vai pārdodot klientam uz vietas saimniecībā.

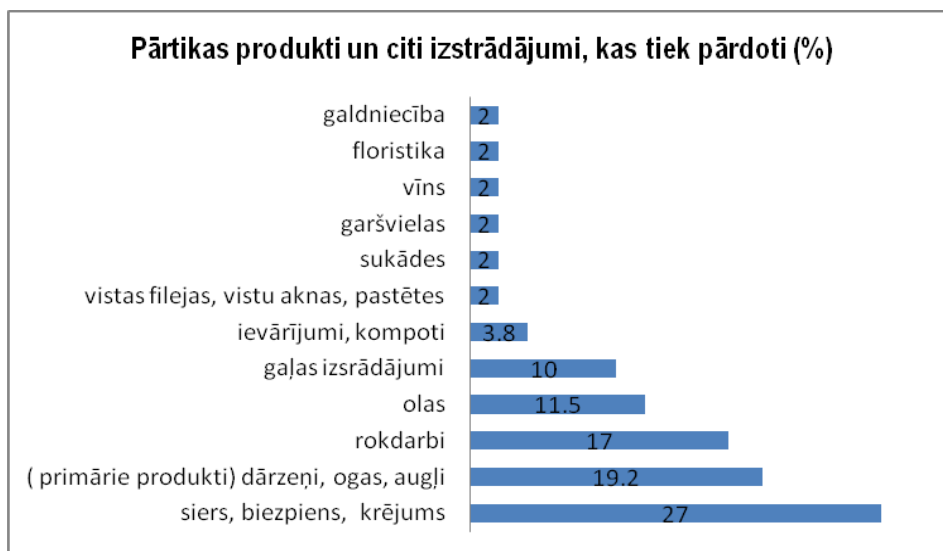
Turpretī, produkcijas pārstrādātāji pamatā produkciju pieved klientiem klāt, vai ved uz tirgu. Tā kā šajā grupā ir pietiekami daudz respondentu, tad atsevišķi tiek izdalīti tie, kas audzē un pārstrādā lauksaimniecības produktus. Šī grupas pārstāvji gandrīz puse ved tikai uz tirgu, bet otra puse savu produkciju realizē dažādos veidos.

Tabula Nr. 13.2. Realizācijas veidi, atkarībā no darbības jomas (%).

3.2.6. Produkcijas un citu izstrādājumu veidi.

No tirgū piedāvātajiem pārtikas produktiem un citiem izstrādājumiem, pamatā dominē piena pārstrādes produkti (biezpiens, siers, krējums) un primāro lauksaimniecības produktu (dārzeņi, ogas un augļi) pārdošana. Jāatzīmē, ka PVD reģistrēto vidū, salīdzinoši maz ir tieši piena pārstrādes produktu ražotāji, kas norāda uz to, ka daļa pārstrādātāju darbojas nelegāli. Kā trešais visvairāk pieminētais izstrādājums ir dažādi rokdarbi. Stipri mazāk tiek piedāvāti gaļas izstrādājumi, olas un konditorija. Salīdzinoši maz tiek piedāvātas dažādas sulas, garšvielas un ēdienu gatavošana, kā arī vietējie galdniecības izstrādājumi.

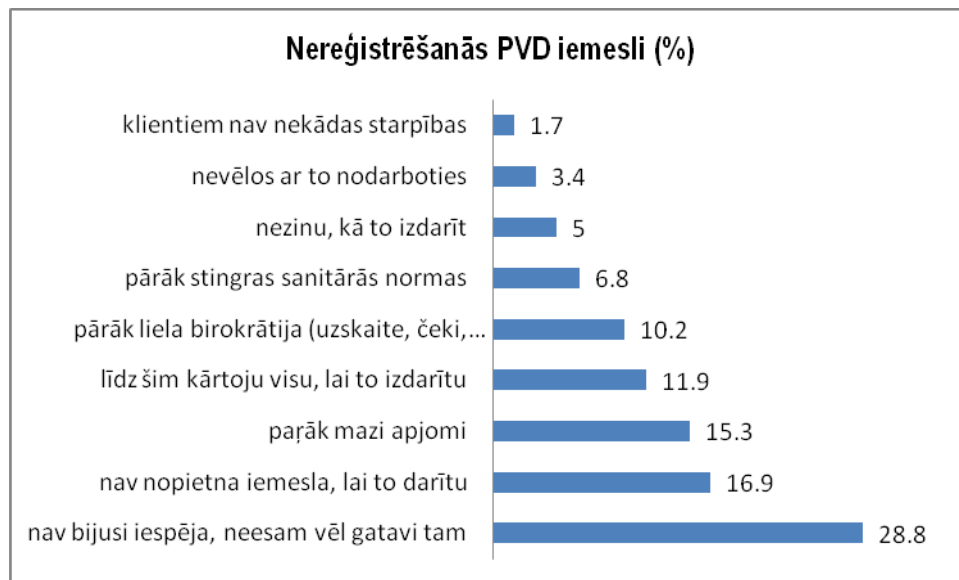
Tabula Nr. 14. Produkcijas un citu izstrādājumu veidi.

3.2.7. Neregistrēšanās iemesls.

Tiem, respondentiem, kas nav reģistrējušies PVD, tika lūgts minēt iemeslus, kāpēc darbība nav reģistrēta. Tika apkopoti visi viedokļi, apvienojot līdzīgus.

Iemesli ir dažādi, lielākā daļa uzskata, ka nevēlas vēl gatavi šim procesam, ir lietas, kas vēl jāsakārto, vai nepieciešamas finansējums. Otrā lielākā grupa apgalvo, ka nesaredz tam nopietnu iemeslu. Trešā lielākā grupa min, ka iemesls ir pārāk mazie apjomi, lai darbību nokārtotu oficiāli.

Tikai ceturrtā lielākā grupa respondentu šobrīd ir procesā un kārtu formalitātes. Vēl izdalījās piecas mazākas grupas, kas norāda, ka kavēklis ir pārāk liela birokrātija, ar ko saskarsies, ja tiks viss nokārtots oficiāli, citiem liekās, ka pārāk stingras sanitārās normas, viena daļa, nezina, kā to izdarīt, daži vispār ar to nevēlās nodarboties un kāds respondents izsaka viedokli, ka klientiem nav nekādas starpības, vai darbība ir oficiāli reģistrēta, vai nē.

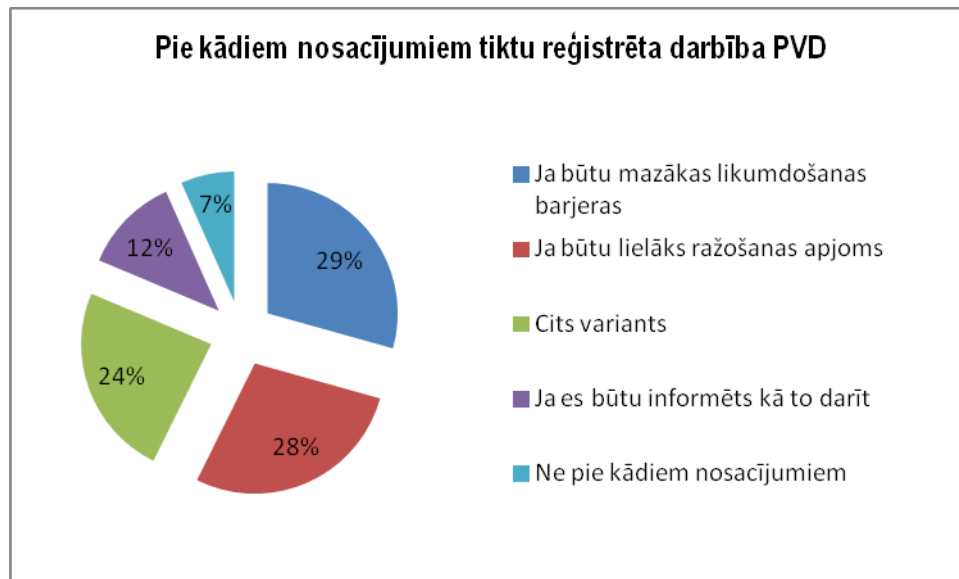

Tabula Nr. 15. Neregistrēšanās iemesls.

3.2.8. Nosacījumi, pie kādiem varētu reģistrēt savu darbību.

Nosacījumi, pie kādiem respondenti varētu reģistrēt savu darbību ir vienlīdz būtiski, divi svarīgākie nosacījumi ir mazākas likumdošanas barjeras (29%) un lielāki ražošanas apjomi (28%). Tik pat nozīmīgi ir citi iemesli (24%), pie kuriem respondenti minējuši (ja būtu lielāki ienākumi, ja būtu atbalsts pārtikas amatniekiem darbības uzsākšanai, kad būs rūpīgi pārdomāta idejas dzīvotspēja, ja būtu skaidrība, ko tieši ražot). (12%) atzīmējuši, ka reģistrētos, ja būtu vairāk informēti par to, kā to izdarīt. (7%) minējuši, ka nebūtu gatavi reģistrēties ne pie kādiem nosacījumiem. Jāatzīmē, ka pārtikas amatnieki, kas jau ir

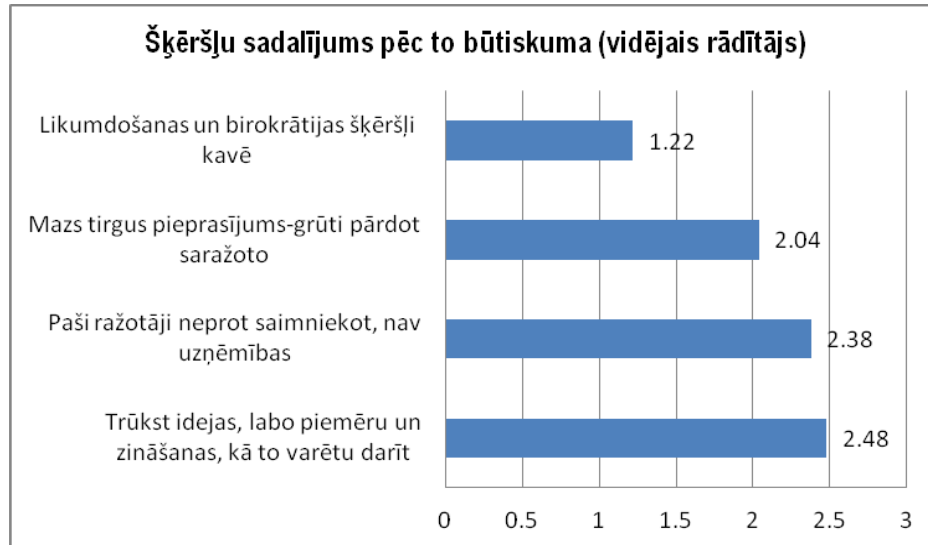
reģistrējušies likumdošanu vairs neuzskata par nepārvaramu šķērslī, bet norāda, ka viss ir izdarāms. Līdz ar to, var secināt, ka psiholoģiskais faktors-bailes no nezināmā ir būtisks šķērslis, lai uzsāktu ko jaunu. Tomēr atsaucoties uz 2009.gada LLSA UN LLF pētījumu, arī tajā viens no būtiskākajiem šķēršļiem ir atzīmēts- likumdošanas barjera. Pie maziem ražošanas apjomiem, pārtikas amatniekiem nav motivācijas reģistrēt savu darbību, bet tad nevar paplašināt savu darbību, jo kā zināms, bez reģistrācijas PVD likumdošana neaļauj nodarboties ar tirdzniecību.

Tabula Nr. 16. Nosacījumi, pie kādiem varētu reģistrēt savu darbību.

3.2.9. Būtiskākie šķēršļi pārtikas amatniecības attīstībai.

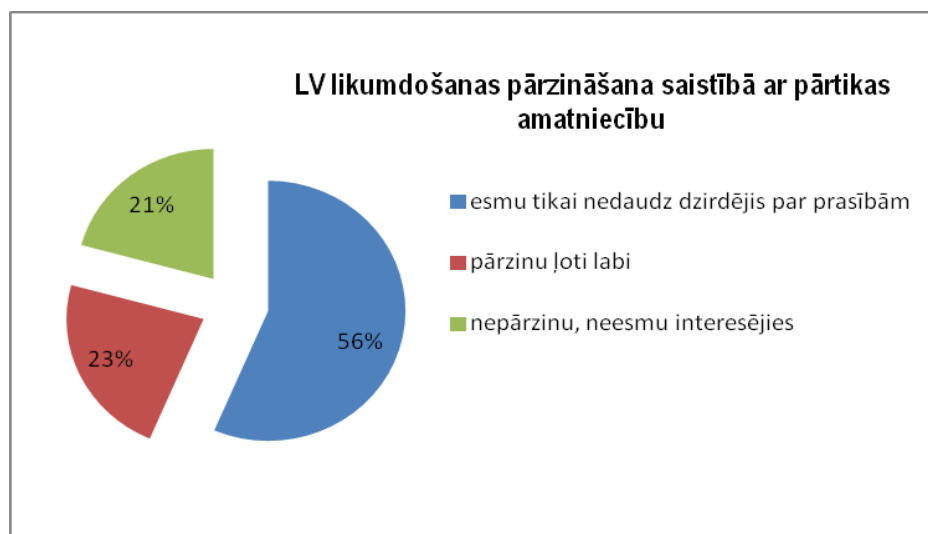
Respondenti tika lūgti sarindot šķēršļus pēc to būtiskumu, piešķirot no (1-5) punktiem, kur 1- apzēmēja galveno šķērslī, 5- mazāk svarīgo. Zemāk tabulā tiek parādīts vidējais punktu skaits. Visvairāk respondentu kā būtiskāko ir atzīmējuši likumdošanas un birokrātijas šķēršļus (1.22). Kā otrs būtiskākais šķērslis tika minēts mazais tirgus pieprasījums, kas apgrūtina saražotās produkcijas pārdošanu (2.04). Kā trešais nozīmīgākais šķērslis tika minēts (2.38), ka paši pārtikas amatnieki neprot saimniekot, nav uzņēmības. Kā ceturtais, mazāk svarīgais, tomēr ticis atzīmēts (2.48), tas ka trūkst idejas, labo piemēru un zināšanas. Pavisam neliela daļa atzīmējuši arī citus iemeslus, tiem nav piešķirti punkti pēc svarīguma, tāpēc tie vienkārši tiek nosaukti pēc kārtas (informācijas trūkums, traucē lielveikali, dārgas tirgus vietas maksas, lielie ražotāji izkonkurē ar cenu, nav ticības, nevar prasīt lielu cenu). Kaut arī pēdējos gados ir atvieglotas prasības pārtikas amatniekiem, tomēr joprojām, tieši šis šķērslis tiek minēts atkārtoti. Iepriekš pieminētajā pētījumā, kas tika veikts 2009.gadā arī likumdošanas un birokrātijas barjeras tika minētas pirmajā vietā.

Tabula Nr. 17. Būtiskākie šķēršļi pārtikas amatniecības attīstībai.

3.2.10. Likumdošanas pārziņāšana, kas attiecās uz pārtikas amatniecību.

Ja iepriekš tika noskaidrots, ka pirmajā vietā kā darbību kavējošais faktors ir likumdošana, tad nākošais aspekts, kas tika noskaidrots, ir tas, cik lielā mērā respondenti pārziņā LV likumdošanu, kas attiecās uz pārtikas amatniecību. Vairāk kā puse respondentu, no tiem, kas uz šo jautājumu atbildēja (56%) atzīst, ka nedaudz ir dzirdējuši par prasībām, kas liecina, ka pilnībā tās nepārziņā. (23%) uzskata, ka ļoti labi pārziņā likumdošanu un (21%) nepārziņā un nav arī par to interesējušies. Iedziļinoties un mēģinot saprast likumdošanu, kas attiecās uz pārtikas amatniecību kā iesācējam šajā nozarē, tas tiešām nav vienkārši, jo nav vienotas likumdošanas pārtikas ražotājam mājas apstākļos, kā iepriekš 2.2. punktā tika izklāstīts. Līdz ar to, pilnīga izpratne par likumdošanu respondentu vidū nav.

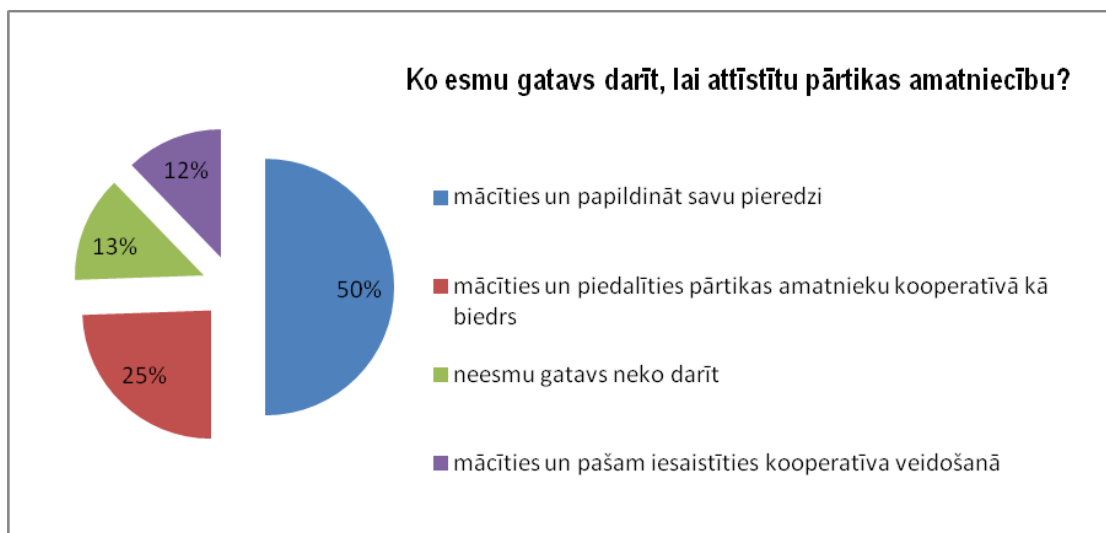

Tabula Nr. 18. Likumdošanas pārziņāšana, kas attiecās uz pārtikas amatniecību.

3.2.11. Respondentu viedoklis par to, ko paši ir gatavi darīt, lai sekmētu šīs jomas attīstību.

Puse aptaujāto (50%) gatavi mācīties un papildināt savu pieredzi, tādā veidā sekmējot pārtikas amatniecības attīstību, jo tas sekmē uzņēmēja konkurētspēju tirgū. (25%) gatavi ne tikai mācīties, bet arī piedalīties kooperatīvā, kas kopīgi realizē produkciju. (14%) atbildējuši, ka nav gatavi darīt kaut ko, lai sekmētu kopējo darbību šajā jomā. Tikai (10%) izsaka gatavību ne tikai mācīties, bet paši iesaistīties kooperatīva veidošanā. Pavisam nedaudz (2%) atzīmējuši, kā galveno ieguldījumu tieši kooperācijas veidošanu savā starpā. Kā zināms, pārtikas amatnieks ir mazais uzņēmējs, kam grūti konkurēt ar lielražotāju apjomu ziņā, tāpēc būtisks moments ir kooperācija. Tomēr lielāks ir to respondentu skaits, kas labāk iesaistās jau gatavā kooperatīvā, nekā to, kas gatavi piedalīties tā veidošanā. Kopumā vienotība ir tajā jautājumā un to apstiprina (84%), ka nepieciešams ir mācīties, lai sekmētu šīs jomas sekmīgu darbību. Pārtikas amatniecība ietver pārtikas produktu pārstrādi, kas attiecās dažādu produktu gatavošanu. Kā zināms ne visiem pārtikas amatniekiem ir sākotnēji prasmes konkrēto pārtikas produktu gatavošanā, jo tas ietver tehnoloģisko procesu, ko uzņēmumā parasti pārziņa pārtikas tehnologs ar speciālo izglītību.

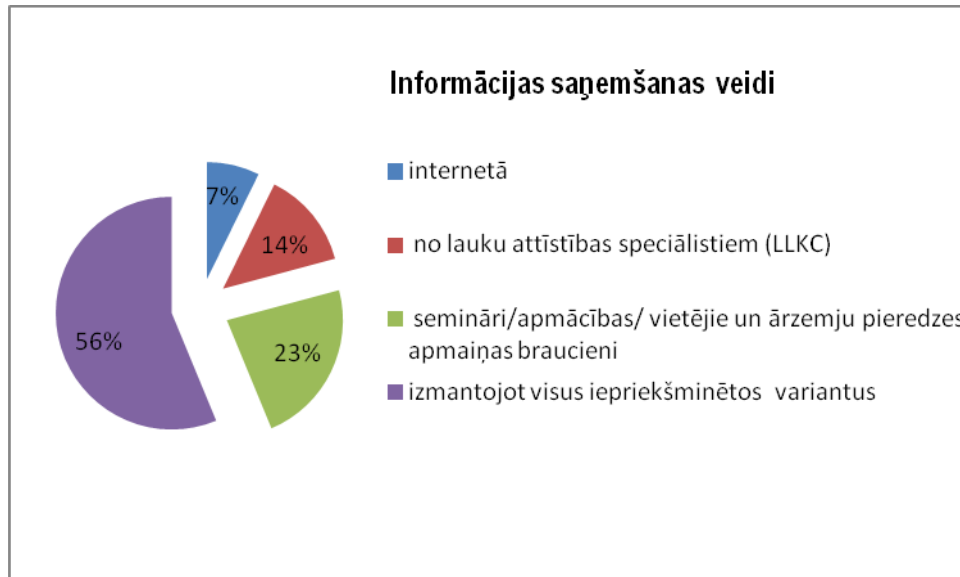
Tabula Nr. 19. Respondentu viedoklis par to, ko paši ir gatavi darīt, lai sekmētu šīs jomas attīstību.

3.2.12. Veidi, kā respondenti vēlētos iegūt aktuālo informāciju pārtikas amatniecībā.

Apkopojot iegūtos datus, nedaudz vairāk kā puse (56%) respondentu labprāt saņemtu informāciju visos veidos, kādi tika piedāvāti kā izvēles atbilžu varianti. Tas ir informāciju labprāt saņemtu ar interneta starpniecību, no LLKC lauku attīstības speciālistiem, no semināriem, apmācībām un vietējiem un ārzemju pieredzes apmaiņas braucieniem. Seko respondentu sadalījums, kas izvēlējušies atsevišķus informācijas saņemšanas veidus, kā piemēram, (23%) respondentu priekšrocību dot tieši semināriem/apmācībām un pieredzes apmaiņas braucieniem, (14%) informācijai no LLKC, lauku attīstības speciālistiem un (7%) saņemtu

informāciju interneta vidē.

Kopumā jāsecina, ka respondenti vēlas būtiski paplašināt savu redzes loku, zināšanas un informētības līmeni pārtikas amatniecības jomā.

Tabula Nr. 20. Informācijas saņemšanas veidi.

3.3 Stipro un vājo pušu, draudu un iespēju (SVID) analīze.

Stiprās puses	Vājās puses
<ol style="list-style-type: none"> 1. Salīdzinoši viegli uzsākt darbību (mājas virtuvē). 2. Pēdējos gados samazinājies PVD slogs. Būtiskākie nosacījumi-viegli kopjamas telpas un darbības izsekojamība. 3. Vietējie cilvēki plāno nodarboties ar pārtikas amatniecību un saprot, ka tas ir viens no ienākumu gūšanas veidiem, arī kā papildus ienākums (vidēji sastāda 30% no kopējiem ienākumiem). 4. Cilvēki grib un ir gatavi mācīties, lai attīstītu šo jomu (semināri, apmācības, pieredzes apmaiņas braucieni). 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nav vienotas un vienkāršoti izskaidrotas likumdošanas, kas attiecās uz pārtikas amatniecību. 2. Maz gaļas, olu, konditorijas, sulu, garšvielu, garšaugu, mājas vīnu, sidru, ražotāju. Nav ēdienu gatavošana mājās. Nav zivju pārstrādes produkti. 3. Likumdošana neaļauj atdot produkciju vietējā veikalā un kafejnīcā. 4. Salīdzinoši maz reģistrēto pārtikas amatnieku attiecībā pret neregistrētajiem, kas tirgo produkciju. 5. Vilcināšanās legalizēt savu darbību dēļ mazā apjoma. Bailīga attieksme pret izaugsmi. Nesaskata tam nozīmi. 6. Nav uzņēmības, trūkst prasmes efektīvi saimniekot.

	7. Nosacījums, ka gaļu var iegūt tikai atzītās kautuvēs, kas mazajam pārstrādātājam, ievērojami sadārdzina gaļas iegūšanas procesu.
Iespējas	Draudi
<p>1.Nav pietiekami apgūta joma.</p> <p>2. Šī nodarbe ienes papildus ienākumus primāro lauksaimniecības produktu ražotājiem. Sekmē darbības dažādošanu.</p> <p>3.Iespēja apgūt zināšanas (LLKC).</p> <p>4. Pārtikas amatniecības produkcija jākombinē ar tūrisma nozari.</p> <p>5. Nepieciešams piesaistīt investīcijas un atbalstu darbības uzsākšanai. Nepieciešamas iespējas piesaistīt investīcijas, nepieciešama informācija par iekārtām, ko var izmantot produktu gatavošanai mājas apstākļos.</p> <p>6. Pagarināt tirgus darba dienu, lai pēc darba dienas var iegādāties produkciju.</p> <p>7. Nepieciešama pārtikas amatniekus apvienojoša organizācijas, kas sekmētu likumdošanas sakārtošanu.</p> <p>8. Nepieciešams iedrošinājums, labie piemēri, idejas ko tieši darīt, regulāri likumdošanas skaidrojumi. Zināšanas par produkcijas noieta tirgiem.</p> <p>9. Piekrīt darboties kooperatīva sastāvā kopā ar citiem pārtikas amatniekiem.</p> <p>10. Pārtikas amatnieki gatavi paaugstināt savu informētības līmeni dažādos veidos (ar lauku attīstības speciālistu starpniecību, semināros, apmācībās, pieredzes apmaiņas braucienos, ar interneta starpniecību).</p>	<p>1.Zema pirktspēja, grūti atrast tirgu, (mazs tirgus).</p> <p>2. Mazos ražotājus izkonkurē lielražotāji.</p> <p>3. Ražotāji, kas lieto ķīmiju, saražo ar zemāku pašizmaksu un ilgāku realizācijas termiņu.</p> <p>4. Nav aizsargāts vietējais tirgus no importa.</p> <p>5. Pārtikas amatnieki nesaredz nopietnu iemeslu, lai reģistrētos.</p> <p>6. Pārāk mazie apjomi kavē reģistrāciju, bet bez reģistrācijas nav izaugsmes un investīciju piesaistes iespējas.</p> <p>7. Likumdošanas un birokrātijas šķērslis.</p> <p>8. Dārgas tirgus vietas maksas.</p> <p>9. Zema aktivitātes un gatavība pašiem veidot pārtikas amatnieku kooperatīvu.</p>

Secinājumi un priekšlikumi

Secinājumi

Pārtikas produktu ražošana nelielos apjomos jeb pārtikas amatniecība ir mazās uzņēmējdarbības veids, kas izmantojams gan nelielai lauku saimniecībai savas darbības dažādošanai, kur izaudzētajiem lauksaimniecības produktiem tiek piešķirta pievienotā vērtība, gan lauku iedzīvotājiem, ģimenēm, kas sadarbojoties ar produktu audzētājiem veic produktu pārstrādi, kā arī tas var būt kā papildus ienākums pensionāram laukos. Pēc aptaujas rezultātiem pārtikas amatniecība vidēji sastāda 30% no kopējiem ienākumiem tiem, kas paralēli nodarbojās ar lauksaimniecības produktu audzēšanu, vai kādas citas nozares darbību.

Šāds nodarbošanās veids ir salīdzinoši vienkārši uzsākams, jo neprasa lielus ieguldījumus, kā tas ir ražošanas uzņēmumos. Galvenā atšķirība ir telpu iekārtojums, jo pārtikas amatnieks to var darīt savā mājas virtuvē, nodalot privāto pārtikas sagatavošanu no komercdarbības. Nodokļu likumdošana uz pārtikas amatnieku attiecās kā uz jebkuru, kas vēlas uzsākt saimniecisko darbību.

Jelgavas un Ozolnieku novados pēc PVD datiem ir 38 pārtikas ražotāji mājas apstākļos. Pēc aptaujas rezultātiem, starp pārtikas pārstrādātājiem ir tādi, kas nav reģistrējuši savu darbību, bet nodarbojās ar produkcijas realizāciju dažādos veidos (pievedot klientam klāt, pārdodot ražošanas vietā, vedot uz tirgu, vai atdodot starpniekiem). Kā galvenais neregistrēšanās šķērslis ir likumdošanas barjera un mazie saražotās produkcijas apjomi, kā arī zems informētības līmenis par reģistrēšanās procesu un turpmākajām saistībām ar PVD un VID. Lauku iedzīvotāji Jelgavas un Ozolnieku novados ar interesi iedzīlīnās šī uzņēmējdarbības veida uzsākšanā un apzinās, ka nepieciešamas ir gan likumdošanas gan, praktiskās zināšanās. PVD reģistrētie mājražotāji visvairāk realizē augkopības produkciju (skābēti kāposti, konservi, vārītas bietes). Turklāt, aptaujāto respondentu vidū, daudz bija tieši piena pārstrādes produktu ražotāji, kas nav reģistrēti PVD.

Pastāv šķēršļi, kas kavē šīs jomas sekmīgu darbību: likumdošanas skaidrojuma trūkums, kas apgrūtina noteikumu izpratni un ievērošanu dzīvē, sekmīgāku realizāciju kavē apstākļi, ka nosacījumi neparedz mājās gatavotās produkcijas atdošanu vietējā kafejnīcā, vai veikalā. Nosacījums, ka tikai atzītās kautuvēs var iegūt gaļu. Tas mazajiem pārstrādātājiem būtiski sadārdzina gala produktu. Salīdzinoši daudzu PVD neregistrēto pārtikas amatnieku, kūrta un bailīga attieksme un neizpratne, kāpēc nepieciešama šāda savas darbības legalizācija. Grūti konkurēt ar lielražotājiem un importa produkciju, cenu un realizācijas termiņu ziņā, nav spēcīga kooperatīva, kas apvieno un nodrošina realizācijas apjomus. Salīdzinoši mazs vietējais tirgus, ar diezgan zemu pirktspēju.

Priekšlikumi

1. Nepieciešams celt zināšanu un informētības līmeni esošajiem un topošajiem pārtikas amatniekiem. To sekmīgi Jelgavas un Ozolnieku novados var izdarīt sadarbojoties PVD, VID, LLKC,(VLT), LLU, Jelgavas Novada Domei un Jelgavas Lauku Partnerībai „Lielupe”, nodrošinot apmācību programmu, kas ietver gan likumdošanas skaidrojumu, gan praktiskas zināšanas, kas ceļ pārtikas amatnieku konkurētspēju, kā arī vietēja mēroga un ārzemju pieredzes apmaiņu. LLKC, Jelgavas konsultāciju birojs var nodrošināt aktuālās informācijas novadīšanu pārtikas amatniekiem, rīkojot informatīvās dienas un ikdienā izsūtot informāciju elektroniski. Būtisks ieguldījums ir labo piemēru popularizēšana, kas iedvesmo pārējos darboties. Svarīgi ir apgūt noieta tirgus saražotajai produkcijai.

2. Veidot nišas produktus pārtikas amatniecībā: korporatīvās dāvanas, suvenīri, sadarbība ar lidostu, dāvanu grozi, kas iekļauj mazus iepakojumus, specifiska produkcija, ko neražo lielražotāji. Likst akcentu uz fasēšanas un iesaiņošanas materiāliem un dizainu. Jelgavas un Ozolnieku novadā attīstāmas tādas darbības jomas, kā gaļas izstrādājumu ražošana, olu tirdzniecība nelielos apjomos, konditorija, dzērienu (sulu, sidru, mājas vīnu) gatavošana, garšvielu un garšaugu piedāvājums, akvakultūras produkcija, kā arī mājās gatavotu ēdienu piedāvājums.

3. Pārtikas amatniecība jākombinē ar tūrisma, īpaši ar lauku tūrisma nozari, kur pārtikas amatnieku gatavotā produkcija tiek cildināta kā *vietējās nozīmes produkts*, ko var piedāvāt arī ārzemju tūristiem. Šeit liela nozīme ir kultūras mantojuma piesaistei un prasmei to pasniegt radoši, mūsdienu apstākļiem un pircēju pieprasījumam atbilstoši.

4. Sadarbojoties (priekšlikumu pirmajā punktā jau minētajām) iestādēm un organizācijām, nepieciešams radīt *instrumentu*, kas popularizētu un izceltu, kā arī atvieglotu darbību pārtikas amatniekiem Jelgavas un Ozolnieku novados. Tas varētu būt *vietējā produkta zīmols*, kas kalpotu kā brīvprātīgās kontroles shēma un kvalitātes garants. Vietējo pārtikas amatnieku tirdziņi, kas būtu bez maksas, vai ar simboliskām tirgus dalības maksām. Pārtikas amatnieku kontaktbiržas, kurās satiekas pārtikas amatnieki un potenciālie klienti. Pēc citu novadu pieredzes, var veidot vietējo produktu dāvanu grozus, kuros vietējie produkti tiek izmantoti kā dāvanas, ko attiecīgi noformējot izmanto pašvaldības iestādes un citas vietējās organizācijas. Iepriekš minētais kalpotu kā vietējo pārtikas amatnieku popularizēšanas instruments. Šāds atbalsta veids ir ļoti nepieciešams, lai cilvēki sajustu, ka vietējā pašvaldība atbalsta un cildina savus mazos uzņēmējus.

5. Nepieciešams ir finanšu atbalsts darbības uzsākšanai un paplašināšanai, kā arī atbalsts biznesa plāna sagatavošanā. Nepieciešama informācija un atbalsts iekārtu iegādei, kas būtu piemērotas produktu gatavošanai mājas apstākļos.

6. Lai sekmētu pārtikas amatnieku un likumu izdevēju abpusēju izpratni gan par likumdošanu, gan par nozares specifiku, nepieciešama nevalstiskā organizācija, kas apvieno pārtikas

amatniekus un aizstāv viņu intereses. Savukārt, lai sekmētu produkcijas noieta kopējā tirgū, nepieciešama ir savstarpēja kooperācija. Kooperēties pārtikas amatnieki ir gatavi, bet nav uzņēmības pašiem šādu kooperatīvu izveidot. Viens no pārtikas amatnieku sadarbības veidiem, ir sadarbība starp dažādu produktu ražotājiem, lai spētu vienlaicīgi pircējam piedāvāt pēc iespējas pilnīgāk nokomplektētu pārtikas grozu.

Pieejot šīs jomas attīstībai kompleksi un sekmējot zemāk minētās darbības ir iespējams sekmēt pārtikas amatniecības attīstību Jelgavas un Ozolnieku novados:

1. Vienkārši pieejams finanšu atbalsts darbības uzsākšanai, (tai skaitā fiziskai personai).
2. Zināšanas un izpratne par likumdošanu, produktu gatavošanas tehnoloģijām un kvalitāti, mārketingu un noieta tirgu, labie piemēri pārtikas amatniecībā.
3. Vietējās pašvaldības atbalsts produktu noieta veicināšanā (vienkāršoti pieejamas tirdzniecības vietas, dažādi instrumenti vietējo produktu ražotāju popularizēšanā).
4. Savstarpējā kooperācija starp pārtikas amatniekiem.
  - Saskaņota kontrolējošo iestāžu darbība starp (VID, LAD, PVD), lai prasības būtu reāli izpildāmas un neapgrūtinātu pārtikas amatnieka ikdienas darbu.

Izmantotās literatūras un interneta resursu saraksts

Izmantotā literatūra

1. LLKC, Lauku Lapa, Nr.81., 2011.
2. Rokasgrāmata labas prakses vadlīnijām pārtikas amatniecībā., Rīga,2011.
3. „Lauku mājrāžotāju uzņēmējdarbību kavējošo un veicinošo faktoru izpēte un veicinošo aktivitāšu apzināšana un ierosināšana”, Rīga 2009.
4. Latvijas Valsts agrārās ekonomikas institūts. Labas higiēnas prakses vadlīnijas mājas apstākļos ražotai pārtikai (gaļas un piena produkti, maize un miltu izstrādājumi)., Rīga, 2006.

Interneta resursi.

1. Zemkopības Ministrija, www.zm.gov.lv
2. Pārtikas Veterinārais Dienests, www.pvd.gov.lv
3. Lauku Atbalsta Dienests, www.lad.gov.lv
4. Latvijas Lauku Konsultāciju un izglītības centrs, www.llkc.lv
5. Valsts Lauku Tīkls, www.laukutikls.lv

Pielikumi

Nr.1. Respondentu atbildes uz jautājumu-par produkcijas un amatniecības izstrādājumu veidiem.

Ja Jūs pārdodat savus saražotos pārtikas produktus, vai amatniecības izstrādājumus, lūdzu uzrakstiet to veidus?(visas respondentu atbildes)	
Anketa Nr.	Atbilde
1	Tādu nav
2	siers, biezpiens, piens
3	krelles, auskari, rokassprādzes, brošas
4	graudi
5	piena produkti
6	rokdarbi - adījumi
7	rokdarbi, konditorija
8	piens, siers, medus
9	ābolu sula
10	biezpiens, krējums
11	biezpiens.
12	floristika un galdniecība (piem., virpotas karotes)
13	koku stādi
14	piens, biezpiens
15	kartupeļi, graudi
16	piens, biezpiens
17	dārzeņi, augļi, ogas
18	vistas, vistu filejas, vistu aknas, pastētes, utt.
19	siers.
20	svaiga produkcija, nav cilvēkresursu pārstrādei un tirdzniecībai
21	PLĀNO! svaigi augļi, dārzeņi, sulas, sīrupi, sukādes, tējas, ievārījumi
22	plānojam realizēt ievārījumus, džemu, sulu, sīrupu, utml.
23	šķelda, kārklu audzēšana šķeldai
24	āboļi
25	medus
26	siers, olas
27	medus
28	graudaugi, eļļas
29	graudi, rapsis kā izejviela
30	kartupeļi, burkāni, sīpoli, bietes, ķiploki, kāposti
31	piens
32	ievārījums, kompots
33	liellopu gaļa, dārzeņi
34	rokdarbi - dažādi
35	dārzeņi, kartupeļi, sīpoli, kāposti, graudi
36	piena produkti
37	pīrāgi
38	skābēti kāposti
39	skābēti gurķi, skābēti kāposti

40	medus, sulas (ābolu, jāņogu)
41	skābēti kāposti
42	ābolu sula, mārutki, ievārījumi
43	ziedes, dārzeņi, garšvielas
44	tirdziņos
45	olas, cāļus
46	ēdiena gatavošana
47	olas
48	dārzeņi
49	olas, truša gaļa
50	vistu olas, gaļa, desu gaļa
51	brošas, apģērbu izstrādājumi, rokdarbi (adījumi, tamborējumi)
52	dārzeņi
53	pīrāgi ar gaļu
54	adījumi, tamborējumi
55	siers
56	marinēti gurķi
57	patērējam savām vajadzībām
58	piens, piena produkti, dārzeņi tirgum
59	filcētus izstrādājumus
60	nepārdodam, tikai savām vajadzībām
61	krējums, biezpiens, gaļa, piens
62	pārdodu belašus, pončikus
63	ogas ābolus, zemenes, avenes
64	adīšana, tapošana, aušana, ogas dārzeņi
65	dāvinu, nepārdodu
66	pērļošana, sukādes, gaļas, zivs žāvējumi
67	olas
68	vīns

Nr.1. Respondentu atbildes uz jautājumu-par iemesliem, kāpēc netiek reģistrēta PVD produktu ražošana mājās apstākļos.

Ja neesat reģistrējies kā mājražotājs, tad kāpēc? Norādiet lūdzu iemeslus. (visas respondentu atbildes)	
Anketa Nr.	Atbilde
1	nav bijis iespēju
2	nevēlos ar to nodarboties, man ir citas prioritātes
3	nebija līdzekļi, bet tagad esmu daudzko izdarījusi un tagad noteikti reģistrēšos
4	vēl nav bijis nopietns iemesls, lai to darītu
5	apjomi ir mazi
6	jo nodarbojos ar rokdarbiem
7	nodarbošanās vēl nav tik nopietna, regulāra
8	nezināju
9	sanitārās normas ir stingri reglamentētas
10	klientiem nev nekādas starpības
11	informācijas trūkums
12	vēl domāju ar ko varētu nodarboties
13	šobrīd mums ir tikai tāda doma plānot piereģistrēt
14	ir Z/S - pašnodarbināti
15	ir cits darbs
16	nav bijusi vajadzība
17	mazai saimniecībai nereālas PVD prasības
18	vēl neesam saņēmušies sākt ražot savu, bet doma ir!
19	vēl nē
20	mazs apjoms
21	liela birokrātija, uzskaitē, čeku vākšana, atskaites
22	tikai gatavojos uzsākt ražošanu
23	vēl nav uzsākta ražošana
24	jo pagaidām tikai plānoju to darīt
25	l/s zeme tiek īrēta, dzīvoju pilsētā
26	likumdošanas barjeras
27	nav vēl nobriedis
28	neesmu vēl gatava
29	jo ir SIA
30	pārāk mazs apjoms un nav pārstrāde
31	birokrātija, PVD prasības
32	lieli izdevumi stikla tarai, itkā neatmaksājas, bet uzņēmējdarbība ir process ar peļņu, dārgs kurināmais
33	vēl esmu reģistrācijas procesā
34	daudz pie kā jāpiestrādā, jāpalielina apjomi, finanses
35	pašlaik nekā neražoju
36	mācosursos psiholoģiski, gatavojos reģistrēt
37	neesmu vēl izdomājusi ar ko nodarboties, nav fin.līdzekļu, saimniecības ēkā jāveic kapitālā renovācija
38	studeju, pārdodu draugiem, radiem un arī dāvinu
39	nav skaidrs, vai tas ir izdevīgi. bremzē arī nodokļu slogs, prasības

40	jāsakārto lietas
41	ieņēmumi ir mazi, lai to darītu
42	pagaidām nav bijusi vajadzība
43	nebija ražošanas apjoms
44	nebija informācija
45	neesmu informēta pārāk mazs apgrozījums
46	par mazu apjomu
47	neražoju tik daudz
48	neesmu izlēmusi par konkrētu darbības veidu
49	nav telpu
50	nav tik daudz produkcijas, biedē sarežģītās likumdošanas un PVD prasības
51	nav piemēroti apstākļi
52	nav pārliecības, ka nenoslīksim nodokļos un pārbaudēs
53	nav vēl plānots
54	ir 1 govs (inerces pēc), iespējams, audzēsīm nākotnē aitas
55	trūkst finanses ražošanas paplašināšanai
56	nē
57	pārāk liela papīru būšana
58	neesmu piedomājusi
59	nav tādas pieredzes
60	vēl nav pieņemts lēmums par mājražošanas nozari
61	vēl nav plānots, nākotnē - iespējams
62	nav nokārtotas vajadzīgās formalitātes
63	domāju, ka šobrīd mazie lauks. vairāk zaudēs nekā iegūs, tāda ir valsts politika
64	vēlos izveidot, pagaidām nav, kur darboties
65	jo vēl esmu meklējumos, ko tieši ražot, pētī, kas pieprasīts vairāk
66	nav tehniskas iespējas ko pārstrādāt
67	nav vajadzība